

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Γ. | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ 3

Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ὡς πολλαχῶς καὶ πολλαχόθεν τονίζεται, τὸ θεῖον κήρυγμα παρ' ἡμῖν — παρὰ τὴν μεγάλην διάδοσιν καὶ δαψιλῆ καλλιέργειαν αὐτοῦ — ἐξ ἐπόψεως ποιοτικῆς διέρχεται περίοδον κρίσεως. Ἐν ἐκ τῶν συμπτωμάτων τῆς κρίσεως ταύτης εἶναι τὸ ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἀκουομένων κηρυγμάτων στηρίζονται ἐπὶ πεπαλαιωμένων βοθημάτων καὶ οὐδόλως λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ κήρυγμα δέον νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς συγχρόνους πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀκροατηρίου, πρέπει δηλαδὴ νὰ εἶναι συγχρονισμένον.

Τὸ κήρυγμα δὲν πρέπει νὰ ἔχη δυσκίνητον, στατικὴν καὶ ἀνεξέλικτον μορφήν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχη ἐλαστικόν, εὐκαμπτον καὶ φιλελεύθερον χαρακτῆρα. Τὸ κήρυγμα πρέπει νὰ ἔχη ὑγιᾶ συγχρονισμόν καὶ νὰ συνδυάζῃ ἀρμονικῶς συντηρητικότητα καὶ πρόοδον, πρὸς ἀποφυγὴν τόσον τοῦ θρησκευτικοῦ μηχανισμοῦ, τὸν ὁποῖον συνεπάγεται ἡ μονομερὴς συντηρητικότης, ὅσον καὶ τῆς ψευδοῦς προόδου, τὴν ὁποῖαν συνεπάγεται ἡ μονομερὴς ἐλευθεροφροσύνη». Ὁ ἱεροκῆρυξ ἔχει καθήκον νὰ μεριμνᾷ «πῶς τὸ αἰώνιον θὰ παρακολουθῆ μὲ στοργὴν τὴν ἐπικαιρότητα τῆς σιγμῆς, θὰ ἐννοῆ τὰς ἀνάγκας τῆς, τὰ προβλήματα τῆς, τὸν ποικίλλοντα ἐκάστοτε παλμόν τῆς». Ἐὰν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία παρακολουθῆ ἀγρύπνως τὴν ἐξέλιξιν τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ γίνεται τοῦτο εἰς τὴν φιλελευθερωτέραν ἀτμόσφαιραν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Ὁ συγχρονισμὸς τοῦ κηρυκτικοῦ ἔργου δὲν σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας μας καὶ ἐκ τοῦ κηρύ-

γματος περι Χριστοῦ ὡς Θεοῦ καὶ Σωτῆρος, ὡς θὰ ἤθελον οἱ ὑπερφιλελεύθεροι προτεστάνται ἢ ὅπως φοβοῦνται οἱ ὑπερσυντηρητικοὶ ὄλων τῶν ὁμολογιῶν. Ὁ Χριστὸς εἶναι χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός. Πάντοτε μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων ἡ διδασκαλία περι τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ Ἀναστάτος Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ θὰ ἀποτελῇ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον, τὸν πνεῦμονα καὶ τῆς ὡς ἀετοῦ ἀνακαινιζομένην νεότητα καὶ θαλερότητα τοῦ γνησίου κηρυκτικοῦ ἔργου. Ὁ συγχρονισμὸς αὐτοῦ πρέπει νὰ συνίσταται εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν τὸ πνεῦμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ μετὰ τὴν σύγχρονον πραγματικότητα.

Ἡ ἀγάπη δὲ πρέπει νὰ ἀποτελῇ πάντοτε τὴν ἀγίαν ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκδηλοῦται πᾶσα συγχρονιστικὴ προσπάθεια τῶν ἱεροκηρύκων. Πάντοτε οὗτοι πρέπει νὰ ἔχουν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος συγκατέβαινεν εἰς τὴν δεκτικότητα τῶν μαθητῶν Του. Ἐλάει πρὸς αὐτοὺς μετὰ παραβολὰς καὶ κατὰ τὴν ἐνδοξον μεταμόρφωσίν Του ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβώρ ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὴν θεῖαν Του αἴγλην καὶ μεγαλειότητα μόνον «καθὼς ἠδύναντο» οὗτοι νὰ ἀντικρύσουν αὐτήν. Ἀξιομίμητον εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Παύλου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνέτρεψε τὸν βωμὸν τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, ἀλλ' ἐνεφύσησεν εἰς αὐτὸν νέον πνεῦμα καὶ περιεχόμενον (Πράξ. ιζ', 23). Ὁ αὐτὸς ἀπόστολος ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους: «Καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω» (Α' Κορ. θ', 20—22). Πρέπει λοιπὸν οἱ ἱεροκήρυκες νὰ χρησιμοποιοῦν τὰς ἐκφάνσεις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὡς «ὀστράκινα σκεύη», εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἐμβάλλουν τὸν οὐράνιον θησαυρόν. Πρέπει νὰ συγκαταβαίνουν πρὸς τοὺς νηπίους ἐν Χριστῷ, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀνάγκην γάλακτος καὶ οὐχὶ βρώματος καὶ στερεᾶς τροφῆς (Α' Κορ. γ', 2. Ἐβρ. ε', 13—14). Δὲν πρέπει νὰ ζητοῦν τὴν ἐκρίζωσιν τῶν «ἀγριελαιῶν» (Ρωμ. ια', 17), ἀλλὰ τὴν μεταβολὴν αὐτῶν εἰς ἡμέρους καὶ καρποφόρους διὰ τοῦ ἐμβολίου τῆς Θείας Χάριτος.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν συγχρονισμὸν τοῦ κηρύγματος, καὶ

γραμμαί, τὰς ὁποίας ἐχάραξαν εἰς ἡμᾶς οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐν πολλοῖς γραμμαὶ αἰώνιαι. Τὴν οὐσίαν καὶ τὸ περιεχόμεον τοῦ κηρύγματος διετήρησαν ἀνέπαφον καὶ ἀλώβητον, συνεμόρφωσαν δὲ μόνον ἐξωτερικῶς τοῦτο πρὸς τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις, προσδῶσαντες εἰς αὐτὸ τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν εἶχον καταστήσει οἰκείαν τότε οἱ σοφισταὶ καὶ ρήτορες. Οὕτω καὶ ἡμεῖς διατηροῦντες τὸ κήρυγμα αὐστηρῶς Χριστοκεντρικόν, θ' ἀναζητήσωμεν εἰς τὰ διαφέροντα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς τὰ λεγόμενα σημεῖα ἐπαφῆς, διὰ τῶν ὁποίων εὐχερέστερον θὰ πλησιάσωμεν πρὸς τοὺς ἀκροατάς μας. Ἡ ὀρολογία τῆς ἐποχῆς καὶ τὰ σύγχρονα ρεύματα τῆς σκέψεως θὰ ληφθοῦν καὶ ὑφ' ἡμῶν ὑπ' ὄψει ἐν τῇ ἐξωτερικῇ διαμορφώσει καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν θεμάτων τοῦ κηρύγματος ἡμῶν. Συγχρονισμὸς τοῦ κηρύγματος δὲν θὰ εἶπη ἀλλαγὴ τοῦ περιεχομένου κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. Ὁ συγχρονισμὸς ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν νέαν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ νέῳ νομίσματι προσλαμβάνει ὁ χρυσός, ὁ ὁποῖος κατ' οὐσίαν μένει ὁ αὐτός, ὁποῖος ἦτο καὶ εἶναι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παλαιοτάτῳ καὶ μὴ ἐν κυκλοφορίᾳ νομίσματι. Μόνον δ' εὐχρηστον καὶ εὐπρόσδεκτον εἰς τοὺς πολλοὺς καθίσταται τὸ νέον νόμισμα, οὐχὶ ὅμως καὶ πολυτιμότερον κατ' οὐσίαν τοῦ παλαιοῦ. Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ὑπάρχουν βιβλία διερμηνεύοντα τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν, πρὸ αἰῶνων ὀλοκλήρων συγγραφέντα, τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον, ἴσως δὲ καὶ μετὰ πολλοὺς αἰῶνας, παρουσιάζονται νωπότατα καὶ συγκεχρονισμένα... Τὸ μυστικὸν τῆς διαρκοῦς νεότητος τῶν βιβλίων τούτων ἐγκρίεται εἰς τὸ ὅτι διερμηνεύουν ἀδόλως, γνησίως, σαφῶς καὶ ἐν χάριτι Χριστοῦ τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν» (Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ὁμιλητικὴ ἢ Ἱστορία καὶ θεωρία τοῦ κηρύγματος, 1950, σελ. 179).

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ συγχρονισμένον κήρυγμα ἔχει ὀπωσδήποτε καὶ πρακτικὸν καὶ ἐποπτικὸν χαρακτῆρα, διότι χρησιμοποιεῖ παραστάσεις καὶ εἰκόνας, εἰλημμένας ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς τῶν ἀκροατῶν (λ.χ. τῆς γεωργικῆς, τῆς ἐργατικῆς, τῆς βιομηχανικῆς, τῆς τεχνικῆς κ.τ.τ.). «Ἀναμφιβόλως θὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τόσον τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀκροατηρίου μας, ὅσον καὶ τὰς ἀπασχολούσας αὐτὸ ἀνάγκας. Ἄλλως θὰ ὀμιλήσωμεν ἐνώπιον πλήθους πόλεων, ἄλλως ἐνώπιον πλειονότητος δια-

Ἀναδρομὴ εἰς τὰ περασμένα

Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

Στὸ ὠραῖο καταπράσινο χωριὸ τοῦ Πηλίου Μηλιές, ποῦ κρασπεδώνεται ἀπὸ τὸν γαλάζιο κυματισμὸ τοῦ Παγασητικοῦ καὶ ποῦ ἦτανε τὸ γενέθλιο χωριὸ τῶν τριῶν μεγάλων Διδασκάλων τοῦ Γένους μας, τοῦ Κωνσταντᾶ, τοῦ Γαζῆ καὶ τοῦ Δανιὴλ Φιλιππίδη ὑπάρχει μιὰ περίφημη βιβλιοθήκη, ποῦ περιέχει πολλὰ καὶ δυσκολόβρετα ξενόγλωσσα κι' ἑλληνόγλωσσα βιβλία τοῦ προπερασμένου αἰῶνος, μοναδικές καὶ σπάνιες ἐκδόσεις, καθὼς ἐπίσης καὶ πολυτιμότεα χειρόγραφα. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς καὶ τὰ συγράμματα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχουνε ἀποθησαυρισθῆ, στὴ βιβλιοθήκη αὐτῇ, ποῦ καθαυτὸ ἰδρυτὴς τῆς στάθηκεν ὁ Γρηγόριος Κωνσταντᾶς, ποῦ τὴν ὠνόμασεν «ἄ κ ο ς ψ υ χ ῆ ς», θεραπευτήριον δηλαδὴ καὶ ἰατρεῖον τῆς ψυχῆς.

Μέσα λοιπὸν στὰ πολύτιμα κι' ἀνέκδοτα ἀκόμη ὡς ἐπὶ τὸ νοουμένων. Οἱ περὶ ἀδριάντων δὲ λόγοι τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἡ ἐν λιμῶ καὶ αὐχμῶ ὁμιλία τοῦ Μ. Βασιλείου ἀποτελοῦν ὑποδείγματα ἀξιολίμητα, ὅταν καλῶμεθα κατὰ τὰς ἀνάγκας ἡ θλίψεις τοῦ ἀκρατηρίου μας νὰ ἐκλέξωμεν τὰ θέματά μας» (Αὐτόθι).

Τέλος πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὸ κορυφωμα τοῦ ἀληθοῦς συγχρονισμοῦ τοῦ κηρύγματος εἶναι ὁ συνδυασμὸς τοῦ Χριστοκεντρικοῦ μετὰ τοῦ λειτουργικοῦ χαρακτῆρος τοῦ θείου κηρύγματος. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ θεῖον κήρυγμα θὰ παρουσιάζη τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος ὡς μίαν πραγματικότητα ζῶσαν καὶ «πλήρη μυστηριώδους παρουσίας», πρὸς χάριν ἡμῶν ἀνανεουμένην καὶ συνεχιζομένην ἐν τῇ Θεῖᾳ Λειτουργίᾳ, ἐν τοῖς Μυστήριοις, ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους καὶ ἐν ταῖς ποικίλαις ἱεραῖς ἀκολουθίαις» (Εὐ. Θεοδώρου, Ἡ λειτουργικὴ μόρφωσις καὶ ἀγωγή, ἐν Ἀθήναις 1958, σελ. 7). Τὸ κήρυγμά μας πρέπει νὰ τονίζη, ὅτι διὰ τοὺς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ὀρθοδόξους λάτρεις τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον εἶναι συγχρόνως καὶ «ἄμεσον παρόν».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

πλείστον χειρόγραφα πού υπάρχουν στή βιβλιοθήκην αὐτή, σώζεται κ' ἓνα μεγάλο μέρος ἀπό τήν ἀλληλογραφία τοῦ Μεγάλου ἐκείνου Διδασκάλου τοῦ Γένους μας πού εἶναι σπουδαιότατο σέ περιεχόμενο. Ἀνάμεσα δέ σ' ἄλλα πολλά ἔγγραφα κι' ὁ ἀπέριττος στή διατύπωσή του διορισμός τοῦ Κωνσταντᾶ, σάν Ἐφόρου τῆς Παιδείας, μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Παπαφλέσσα σάν Ὑπουργοῦ τότε τῶν Ἐσωτερικῶν, πού τὸν ἀντιγράφη ἐδῶ.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν

Πρὸς

τὸν σοφολογιώτατον κ. Γρηγόριον Κωνσταντᾶν

Ἡ Διοίκησις διὰ τὴν ἐγνωσμένην Παιδείαν σας, πρὸς δὲ διὰ τὸν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἐνθερμον ζῆλόν σας, Σᾶς διώρισεν Ἐφορον τῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς Νεολαίας, μέ διαταγὴν τῆς ὑπ' ἀριθ' 3147, τῆς ὁποίας τὸ ἀντίγραφον σᾶς ἐγκλείεται ἐνταῦθα.

Ὅθεν τὸ Ὑπουργεῖον, διὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενόν σας ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ὑπόληψιν, ἔχει χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι θέλει ἶδει προόδους τοῦ θείου τούτου ἔργου, ἀξίας τῆς ὑπολήψεως τῆς Διοικήσεως.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ τὸ Ὑπουργεῖον κρίνει χρέος του νὰ Σᾶς ὑπομνήσῃ, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴν ἀμεληθῇ κανένα μέσον, ἐφ' ὅσον ἠμποροῦν νὰ συμβάλλωσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κοινωφελοῦς τούτου ἔργου· διότι ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευσιν ταύτης τῆς νεολαίας, γνωρίζετε ὅτι κρέμεται ἡ μέλλουσα εὐδαιμονία τοῦ ἔθνους.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 29 Αὐγούστου 1824

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν
Γρηγόριος Δικαῖος

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
(Τ.Σ.) Γεώργιος Γλαράκης

*
* *

Δὲν ὑπάρχει ἴσως τίποτε χαρακτηριστικώτερο καὶ ἀποκαλυπτικώτερο γιὰ τὸν ἐσώτερον ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὴν ψυχικὴ δομὴ καὶ γιὰ τὴν ἀνώτερην ὑπόστασιν τοῦ Παπαφλέσσα, ὅσον τὸ ἔγγραφο αὐτό. Ὅταν τὸ συνέτασσε καὶ τὸ ὑπέγραψε, ἦτανε Αὐγούστος τοῦ 1824, ὁ τέταρτος δηλαδὴ χρόνος τῆς Ἐθνεγερσίας μας. Καὶ ἡ Ἑλλάδα μας ἦτανε τότες ἀνάστατη κυριολεκτικῶς. Πάθη, μίση, διχόνοιες ἐρήμαζαν τὴ χώρα καὶ τὴν εἶχανε φέρει, ὡς τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου τῆς καταστροφῆς.

Τὸ μαρτυρικό μας Γένος εἶχε ἀποκάμει καὶ φορτωμένο τὸν Σταυρὸ του, ἀνέβαινε τὸν Γολγοθᾶ. Κι' αὐτό, γιατί οἱ φιλοπρωτίες καὶ οἱ δοξομανίες ἀπλωσαν τὰ σκοτάδια τοὺς ἐπάνω στὶς ψυχές τῶν καπεταναίων καὶ τῶν διαφόρων πολιτικάντηδων, καὶ δὲν τὶς ἄφηναν νὰ ξαστερώσουν, νὰ ἰδοῦνε καὶ νὰ κάμουνε τὸ χρέος τοὺς. Κι' ἄλλοίμονο καὶ τρισαλλοίμονον ὅταν παύη μέσα μας ὁ μονόλογός μας μετὰ τὴ συνείδησή μας. Καταντᾶμε τότε θεόκουφοι σὲ κάθε φωνή πού μᾶς θυμίζει τὸ καθήκον. Καὶ γινόμεστε σὰν τὶς στουρναρόπετρες, κρύοι κι' ἀδιάφοροι γιὰ τὸ καθετί, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνο πού ὑπηρετεῖ τὸ πάθος μας.

Ὁ Παπαφλέσσας ὅμως εἶχε φλογερὴ φιλοπατρία. Καὶ εἶχε συνείδηση ἀγωνιστῆ. Γι' αὐτὸ μέσα σ' ἐκείνη τὴν ἀδελφοκτόνο διαμάχη καὶ τοὺς ἀλληλοσκοτωμούς συναισθάνθηκε, πὼς μονάχα ὁ ἀνεκτίμητος θησαυρὸς τῆς ἀληθινῆς Παιδείας, πού δημιουργεῖ χαρακτηριστὴς τιμίους κι' εὐάρεστους καὶ πού τιθασεύει τοὺς μικροεγωϊσμούς καὶ τὶς μικροφιλοτιμίες στὸ ἠθικὸ χρέος, θὰ μπορέσει νὰ ὀρθοποδήσῃ τὸ Ἔθνος. Γι' αὐτὸ καὶ διώρισε τὸν ἔξοχον ἐκεῖνο γιὰ τὴν σοφία του καὶ γιὰ τὴν ἀρετὴ του μεγάλο Διδάσκαλο τοῦ Γένους μας Γρηγόριο Κωνσταντᾶ Ἐφορο τῆς Παιδείας, μετὰ τὴν ἐντολὴν νὰ τὴν θεμελιώσῃ παντοῦ ἰδρύοντας ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα καὶ νὰ ἀναδιοργανώσῃ τ' ἄλλα, ὅπου ὑπῆρχαν.

«Θεῖον» ἀποκαλεῖ τὸ ἔργο τῆς Παιδείας ὁ Παπαφλέσσας. «ἀπὸ αὐτὸ — λέει — ἐξαρτᾶται ἡ μέλλουσα εὐδαιμονία τοῦ Ἐθνους». Ἄς σκύψωμε, μετὰ σεβασμόν, ἔμπρὸς στὴ μεγάλη πατριωτικὴ του ψυχὴ. Κι' ἄς πιοῦμε, σὰν τρισάγιο νᾶμα, τὸ κήρυγμα πού ἀνάβρυσεν ἀπὸ τὰ χεῖλη του. Μακάρι νᾶχανε τὴν συνείδηση αὐτὴ γιὰ τὴν Παιδεῖα οἱ λογιῆς λογιῆς Ἠγέτες μας. Μακάρι νὰ τὴν ἔχουνε ἔμβλημά τοὺς πάντα τοὺς ἐπάνω στὶς ἀνεμιζόμενες σημαῖες τοὺς οἱ διάφορες ἀντιμαχόμενες πολιτικὲς παρατάξεις. Μετὰ τὴν ἀληθινὴ παιδεῖα καὶ μετὰ τὸ Χριστὸ μονάχα θὰ ριζώσῃ στὴν καρδίᾳ τοῦ λαοῦ μας τὸ πνεῦμα τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς αὐτοθυσίας πού θὰ τοῦ ξαναδώσῃ τὸν γνώριμό του βηματισμὸ πρὸς κάθε λογιῆς μεγαλεῖο· καὶ θὰ ξανακάνῃ τὴ ζωὴ μας, ὀλόφωτη, δίκαια, εἰρηνικὴ καὶ ἀληθινὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

(Συνεχίζεται)

ΑΜΜΩΝΑΣ

Ὡσπερ ὑετοῦ καταρραγέντος σφοδροῦ αἰθρία γίνεται καθαρά, οὕτω καὶ σακρῶν καταφερομένων γαλήνη γίνεται καὶ εὐδία καὶ τὸ ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων ἀφανίζεται σκότος.

Ἱ. Χρυσόστομος

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

28. ΘΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΑΙ

«Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι...».
(Μαθ. θ', 37 κ.ε.).

Εἶπαμε· ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι ἀνθρωπίνη σοφία. Εἶναι θεία ἀποκάλυψις, καὶ τὸ περιεχόμενόν της ἀποβλέπει στὴ σωτηρία τοῦ κινδυνεύοντος ἁμαρτωλοῦ. Ὅσα σοφὰ καὶ μὲ πολὺπλοκοὺς συλλογισμοὺς κι' ἂν εἰποῦν ἢ κι' ἂν γράφουν οἱ ἄνθρωποι, οὔτε τὴν πεπερασμένη τους διάνοια θὰ ξεπεράσουν, οὔτε καὶ καμμιά ἱερὴ συγκίνησι θὰ προκαλέσουν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι διδακτὴ καὶ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Οἱ Προφῆται ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ μίλησαν καὶ οἱ Διδασκαλοὶ μὲ κάποιο χάρισμα καὶ ὅσοι μὲ τὸ πνεῦμα τους πέταξαν πρὸ ψηλὰ ἀπ' τὴ γῆ καὶ εἶπαν ἀλήθειες γύρω ἀπὸ τὸ Θεό, τὴν ψυχὴ, τὴ θεία δικαιοσύνη, τὸν τρόπο τοῦ πολιτεύεσθαι μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὄργανα τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ ἦσαν σύμφωνα μὲ τὴν ἐποχὴ πού ἐζῆσαν καὶ διευτύπωσαν γνῶμες πού ξεπερνοῦσαν τὸ ἀπλὸ ἀνθρώπινο μυαλό. Ἡ ἀλήθεια δὲν ἔχει ἀνάγκη γραμματικῆς μορφώσεως. Ἡ γραμματικὴ μὴρφοσις μπορεῖ νὰ βοηθῆ στὴν εὐχερέρηστέρα διατύπωσι τῆς ἀληθείας, στὴν καλλίτερη ἔκφρασί της. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι μιὰ ἀποκάλυψις ζωῆς οὐρανίας καὶ χρησιμοποιεῖ δικό της, μυστηριώδη τρόπο, ἐπιβολῆς, δικὰ της μέσα νὰ γίνῃ πιστευτὴ καὶ νὰ βασιλεύσῃ στὶς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων. Μπορεῖ νὰ πείσῃ μιὰ καρδιά καὶ χωρὶς τὰ χεῖλη νὰ κινηθῶν. Ἡμπορεῖ νὰ χαμογελάσῃ μὲ ἀλλαγὴ πορείας στὴ ζωὴ μας, χωρὶς νὰ μιλήσῃ δυνατὰ. Καὶ μὲ σύμβολα, καὶ μὲ ἐσωτερικὴν ἔλλαμψι, καὶ μὲ χίλια δυὸ μέσα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ὁ Θεὸς πού διὰ μέσου αὐτῆς τῆς ἀληθείας κάνει γνωστὴ τὴν παρουσία του. Γι' αὐτὸ ὅσῳ ἔντονη εἶναι ἡ ἅγια ζωὴ καὶ ὅσῳ καθαρωτέρα ἡ καρδιά, καὶ ὅσῳ ταπεινότερος εἶναι ὁ νοῦς, τόσο καὶ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας εἶναι πικνότερο καὶ ζωηρότερο καὶ γλυκύτερο.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, παράδοξο τὸ γιατί ὁ Ἰησοῦς ἐκάλεσε κοντὰ του συνεμιστὰς τοῦ σωτηριώδους ἔργου του καὶ σαπανεῖς καὶ ἐργάτας καὶ θεριστὰς τοῦ πνευματικοῦ του ἀγροῦ τὸς κατὰ κόσμον, εἶπαμε, ἀσόφους καὶ ἀφανεῖς καὶ κοινωνικῶς ἀδόξους ψαράδες καὶ ἐπαγγελματίες γιὰ ἓνα τόσο βαθύ, πλατύ, δύσκολο ἔργον, ἔργον τοῦ Διδασκάλου τῶν θείων ἀληθειῶν, καὶ ὅχι τοὺς σοφοὺς τοῦ αἰῶνος. Τοῦτο ἔχοντας ὑπ' ὄψει του ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἀποστομῶνε τοὺς ἐγαϊστὰς Ἰουδαίους καὶ δοκησιόφους Ἕλληνας : « Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνη, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός ἵνα καταισχύ-

νη τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σάρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. α', 27 κ.έ.). Γιατί ; « Ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ » (α', 25). Ὁ ἄνθρωπος εἶναι στὴ σοφία του μωρός, κοῦφος, ἐγωϊστῆς καὶ ἀγνώμων. Οἰκειοποιεῖται δωρεάς, καταχρᾶται ξένη περιουσία, καυχᾶται γιὰ κάτι ποῦ τοῦ ἐδόθη καὶ μπορεῖ, λόγῳ ἀναξιοτήτος, νὰ τοῦ ἀφαιρεθῆ. Δὲν ἀποκλείεται ν' ἀδικήσῃ καὶ αὐτὸν τὸ Θεό, τὸ δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ. Καὶ γιὰ νὰ μὴ καυχῆθῃ ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἄνθρωπος δῆθεν αὐτοδύναμος καὶ δημιουργὸς ὑπερφυσικῶν ἔργων, ὅπως εἶναι ἡ ἀληθινὴ θεογνωσία καὶ ὁ ἀγιασμός, ὁ Θεὸς ἐδιάλεξε τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς βραδύγλωσσους, τοὺς ἀγράμματους καὶ περιφρονημένους γιὰ νὰ κάνουν τὸ δάσκαλο στοὺς δασκάλους τοῦ κόσμου μὲ τὴ γραμματικὴ τους μόρφωσι. Ἀλλὰ κι' ἓνας ἄλλος λόγος ὑπάρχει ποῦ ὁ Θεὸς ἐδιάλεξε τοὺς ψαράδες γιὰ Διδασκάλους τῆς Οἰκουμένης : Νὰ μὴ νομισθῆ πὼς αὐτὲς οἱ καταπληκτικὲς ἀποκαλύψεις ποῦ συνεκλόνησαν καὶ συνεχίνησαν τόσες ψυχὲς καὶ ἀλλάξαν ἤθη καὶ μετέβαλαν πεποιοθῆσεις πολυχρόνιες καὶ μετέτρεψαν τὸν ροῦν τῆς Ἱστορίας καὶ ὠδήγησαν στὸ σωσμό, ὠφείλοντο σὲ ἀνθρώπινη σοφία. Τοῦτο ὑπαινίσσεται ὁ θεῖος Παῦλος, παρὰ τὴν ἐξαίρεσι ποῦ ἀπετέλει μετὰ τῶν Ἀποστόλων λόγῳ τῆς μορφώσεώς του, ὅταν σημειώῃ : « Ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ ». Γιατὶ ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι ζύγισμα βάρους ἢ μέτρησις ἀποστάσεων ἢ μετὰθεσις ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στὸ ἄλλο ὑλικῶν πραγμάτων ἢ κάτι τὸ βιοτικὸ ποῦ ἀπασχολεῖ τὸ μυαλὸ γιὰ ζητήματα συντηρήσεως. Εἶναι τὸ ἀγιάζον φῶς ἀπὸ τὴν Πηγὴ τοῦ φωτὸς ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός, φῶς ποῦ, μὲ τὴν ἀκτινοβολία του καὶ τὴ λαμπρότητά του, καλεῖ τὸν ἄνθρωπο τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς ἁμαρτίας νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ σπηλιὰ μὲ τὴ μούχλα καὶ τὴ μόνιμη ὑγρασία, καὶ νὰ ἀνεβῆ στὴν ἐπιφάνεια ποῦ λούζεται ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, τῆς ξαστεριάς καὶ τῆς ἠθικῆς ὠραιότητος.

Ἐκάλεσε τοὺς ψαράδες ὁ Κύριός μας καὶ τοὺς ἔγινε καθηγητῆς καὶ τοὺς ἐχαρίτωσε καὶ συνέδεσε τὸ ὄνομά τους μὲ τὸ λυτρωτικόν του ἔργον. Ἡμπορεῖ ν' ἀγνοοῦνται ἀπὸ εὐρύτατα στρώματα τῶν λαῶν ἄρχοντες, ἡγεμόνες, σοφοί, αὐτοκράτορες, τύραννοι, Κροῖσοι τοῦ χρόματος, μεγάλοι ἐξερυνηταὶ καὶ ἐφευρέται· ὅμως ὁ Πέτρος, ὁ Ἀνδρέας, ὁ Ἰάκωβος, ὁ Ἰωάννης, ὁ Φίλιππος, ὁ Βαρθολομαῖος, ὁ Θωμᾶς, ὁ τελώνης Ματθαῖος, ὁ ἄλλος Ἰάκωβος, τὸ παιδί τοῦ Ἀλφαίου, ὁ Θαδδαῖος καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Ἰσκαριώτης ποῦ τὸν ἀντικατέστησεν ὁ Ἰουῦτος (Πράξ. α', 23), μετὰ τὴν προδοσία, θά

μένουν στις σάρκινες πλάκες τῆς καρδιάς ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὅπως καὶ στὸν οὐρανό, σὰν σελίδες γραμμένες με ἀνεξίτιλο μελάνι πού θά ὑπενθυμίζουν στις γενεές τῶν ἀνθρώπων καὶ μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων πὼς ὁ πλέον ἀδύναμος ἄνθρωπος κοντὰ στὸ νέο Θεὸ γίνεται δυνατὸς καὶ ὁ ἀγράμματος ἤμπορεῖ νὰ διδάξῃ τὴν ὑψίστη σοφία ὡς διδασκὸς Θεοῦ (Ἰωάν. στ', 45, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, λη', 33).

Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ λόγια τὰ ὁποῖα ὁ Κύριος ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς του μαθητὰς, τοὺς ἐκλεκτοὺς, ἀφοῦ τοὺς ὥπλισε με θαυματουργικὴ δύναμι νὰ θεραπεύουν καὶ ἀσθενεῖς, νὰ καθαρίζουν λεπρούς, νὰ ἀνασταίνουν νεκρούς, νὰ ἐκβάλλουν δαιμόνια, χωρὶς νὰ ἐκμεταλλεύονται τὴν χάριν του πρὸς χρηματισμὸν καὶ χωρὶς ν' ἀνησυχῶν γιὰ τὴ συντήρησί τους : « Δωρεὰν ἐλάβετε δωρεὰν δότε. . . Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. . . » (Ματθ. ι', 9κ.ε.). Καὶ τὸ καταπληκτικώτερο ἀπ' ὅλα εἶναι τὸ ὅτι, πρόβατα αὐτοί, ὅπως τοὺς ὀνομάζει ὁ Κύριος, ἀποστέλλονται ἐν μέσῳ λύκων, με τὴν ἐντολὴ καὶ τὴν δύναμι ὄχι νὰ ἐξοντώσουν τοὺς λύκους, ἀλλὰ νὰ τοὺς μεταβάλουν σὲ πρόβατα, δίδοντάς τους τὴ δική τους ἡμερότητα : « Ἴδου ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων » (Ματθ. ι', 16). Γιατὶ εἶναι λύκος ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὸ συνάνθρωπό του ὅταν ζῆ τὴν ἀγρία φυσικὴ ζωὴ τῶν ἐνστίκτων, χωρὶς τὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς θεογνωσίας, χωρὶς τὸ αἶσθημα τοῦ αὐτοσεβασμοῦ, χωρὶς τὴ χαλιναγώγησι τῶν ἀγρίων παθῶν του, χωρὶς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας ὑπὲρ τοῦ πλησίον του. Εἶναι λύκος πού ὀσφραίνεται καὶ ὀρέγεται τὸ αἷμα τοῦ συνανθρώπου του ὕστερα ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία του ἀπὸ τὸ σατανᾶ. Τὰ ἀγρια θηρία εἶναι, ἐν συγκρίσει με τὸν ἀποθηριωθέντα στις ἡμέρες μας ἄνθρωπο, ἡμερώτερα καὶ ὀλιγώτερον ἐπίφοβα καὶ βλαβερὰ ἢ καὶ καθόλου βλαβερὰ, γιατί ὑπάρχουν τὰ μέσα τῆς ἐξοντώσεώς των ἢ τοῦ ἐγκλωβισμοῦ των, ἔστω κι' ἂν εἶναι τίγρεις ἢ ὕαινες ἢ πύθωνες ἢ λεοπαρδάλεις. Ἀπόδειξις ὅτι ὁ ἄνθρωπος μὲν ἐξοντῶνει τὰ θηρία, ποτὲ ὅμως τὰ θηρία δὲν ἐξοντῶνουν καὶ δὲν ἀφανίζουν ἀνθρώπους οὔτε καὶ στὴ ζούγκλα ἀκόμη, γιατί οἱ ἄνθρωποι ἐπενόησαν τόσα μέσα καταστροφῆς των.

Στὴ μέση τέτοιων λύκων —λογικῶν θηρίων— ἀποστέλλει ὁ Κύριος τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους του χωρὶς χρῆμα, χωρὶς διπλᾶ ἐνδύματα, ξυπόλητους, χωρὶς ἐπιστημονικὸν καταρτισμό, χωρὶς ὕλικα δικαιώματα στὴ ζωὴ παρὰ με τὴ δύναμι τῆς πίστεως, με τὴν καθαρότητα τοῦ βίου, με τὴν πνευματικότητα τῶν παιδιῶν τῆς νέας Βασιλείας πού θά κληθῆ νὰ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος σὰν Χριστιανός. Καὶ δὲν ἤρκεσθη σ' αὐτὰ του τὰ λόγια πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁ Χριστὸς τοὺς προεῖπε πὼς θά δοκιμάσουν διωγμούς, πικρίες, βάσανα, θλίψεις καὶ θά βαφτισθοῦν στὸ ἴδιο τους τὸ αἷμα, γιατί οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες προσκρούουν στὴν παχυλὴν ἄγνοια, στὴν πολυχρόνιο ἀμαρ-

τωλή ζωή, στή ριζωμένη συνήθεια, στο έγωϊστικό πείσμα, στή ηθικῶς ἐξησθενημένη βούλησι, καί, ὡς ἐκ τούτων, στή φοβερή προσωπικήν ἀντίστασι ἐκείνων πού καλοῦνται νά ζήσουν τήν καινούργια ζωή τοῦ Χριστοῦ, ἵνα « ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσουν ». Πάντα ἡ ἀρετὴ μισεῖται θανασίμως ἀπὸ τὴν κακία, γιατί ἡ μία εἶναι τοῦ Θεοῦ ἀκτινοβολία, ἐνῶ ἡ ἄλλη εἶναι τὸ πηχτὸ σκοτάδι τοῦ σατανᾶ. Ἄλλ' ὅμως οἱ Ἀπόστολοι δὲν θὰ ὑποστοῦν τὰ πάντα ἀπὸ δικά τους ἀτομικὰ σφάλματα, ἀπὸ στραβοτιμονιᾶς στή ζωὴ τους, ἀπὸ ἴδια εὐθύνη καὶ ἐνοχὴ στὶς σχέσεις των καὶ στή δρᾶσι των μεταξὺ τῶν λυκανθρώπων τοῦ κόσμου : « Ἔσσεθε μισοῦμενοι διὰ τὸ ὄνομά μου ». Οὔτε δόξες, οὔτε τιμές, οὔτε κοσμικὲς ἀνέσεις καὶ χαρές, οὔτε δεσμούς συγγενικοὺς, οὔτε οἰκογενειακοὺς αἰσθηματισμούς. Ἀλλὰ κοινωνικῶς ἀφωρισμένοι, ἄδοξοι, τελευταῖοι τοῦ κόσμου, στερούμενοι καὶ τῆς πιδ ἀπαραιτήτου θαλπωρῆς, μετὴ γλυκειὰ μόνον δημιουργικὴ μελαγχολία τους ἐκλήθησαν νά δώσουν τίς φοβερῶτερες μάχες τοῦ αἰῶνος χάριν τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, μετὴν ἐντολὴ νά κρατήσουν τὴ σημαία τῆς ἀληθείας ψηλὰ ἐν ὀνόματι Ἐκείνου, πού, ἐπαναλαμβάνομεν, « οὐκ ἤλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντιπολλῶν ».

Καὶ ἔγιναν ὑπεράνθρωποι οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἐξεπέρασαν τὸ μέτρο τῶν φυσικῶν τους ἀδυναμιῶν, καὶ ἐπάτησαν ἐπάνω σὲ κεφάλια ὄφρων καὶ σκορπιῶν (Λουκ. ι', 19), καὶ πέρασαν ἀπὸ φλόγες ἐφτακάμινης φωτιᾶς, καὶ ἐποτίσθησαν μετὰ δηλητήρια. Ἀλλ' ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Κυρίου περὶ τῆς τελικῆς νίκης καὶ τοῦ θριάμβου τοῦ Χριστοῦ κατὰ τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων τοῦ Ἄδου, καὶ τοῦ Πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης, ὑπῆρξεν ἓνα ἀντιστάθμισμα στοῦ δέος πού προκαλοῦσε τὸ βάρος τοῦ ἀγῶνος, ἀντιστάθμισμα πού ὥπλισε μετὰ ἠθικὸ θάρρος καὶ γενναϊότητα τοὺς μαχητὰς τῆς πίστεως γιὰ νά νικήσουν οἱ ἄοπλοι τὰς σιδηροφράκτους στρατιάς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νά θεμελιώσουν τὴ νέα ἐν Χριστῷ Πολιτεία μετὰ βάσιν τὸν εὐαγγελικὸν νόμο. Καὶ τὸ θάρρος προήχθη σ' ἔλλογον ἐνθουσιασμὸν καί, μάλιστα, φανατισμό, καὶ ὁ ἔλλογος φανατισμὸς ἀτσάλωσε τὴν ψυχὴ, καὶ εἶχαμε τὰ ἥρωικὰ κατορθώματα τῆς πίστεως πού προσέλασαν καὶ προκαλοῦν ἱερὸν ρῖγος στὶς ψυχὰς τῶν ἀδιαφόρων ἀνθρώπων. Ἔτσι οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου ἐγένοντο φορεῖς τοῦ γνησίου Χριστιανικοῦ πνεύματος, καὶ ἐδίδαξαν ὅτι πολιτισμὸς ἄξιος τοῦ ὀνόματός του εἶναι ἐκεῖνος πού διακρίνεται γιὰ τὴν πνευματικότητά του καὶ τὴν ἡμερότητα τῶν ἡθῶν εἶναι ἐκεῖνος, πού, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὰ μίση καὶ τὴν κατωτερότητα, συγκροτεῖται ἀπὸ ψυχικῶς πολιτισμένα καὶ καλλιεργημένα καὶ ἐξηργασμένα ἄτομα μετὰ θρησκευτικὸ βάθος καὶ ἠθικὸ μεγαλεῖο.

Σήμερα ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἐποχὴ πρέπει ν' ἀντιμετωπίσουμε τοὺς

νέους πειρασμούς ἑμεῖς οἱ νεώτεροι μὲ τὴν ἴδια αὐταπάρνησι καὶ τὸν ἴδιον ἡρωϊσμό τῶν ἁγίων πνευματοφόρων Ἀποστόλων. Εἶναι πλάνη νὰ πιστεύεται πὼς ἡ ἱερὴ κληρονομία ποῦ παρελάβαμε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀπὸ τοὺς πατέρας μας ἐκείνους πρέπει νὰ μείνῃ « παγωμένη » σὰν ἓνα ἀζήτητο ὑλικὸ κεφάλαιο στὴν Τράπεζα, γιὰ τὸν καθένα μας χωριστὰ καὶ τὴν Ἐκκλησία μας γενικώτερα. Εἶναι ὄχι ὑλικὴ καὶ φθαρτὴ καὶ ὑπὸ ἀχρήστευσι, ἀλλὰ πνευματικὴ, αἰωνία, καὶ ἐπιβάλλει καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις σ' ἑμᾶς ἰδίᾳ τοὺς ὀρθοδόξους ποῦ παρεδόθη γιὰ τὴν ἡμέρωσί μας, τὴν εὐτυχία μας καὶ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι καὶ σήμερα φοβεροὶ οἱ κίνδυνοι, καὶ ἡ Ἐκκλησία μας καλεῖ εἰς στράτευσι τὰ παιδιά της νὰ ἀναπετάσουν καὶ πάλιν ψηλὰ τὴ σημαία τῆς ἀληθείας, νὰ κηρύξουν μὲ θάρρος καὶ παρρησίαν ὅτι δὲν ἐπλάσθησαν γιὰ νὰ γίνουν καὶ νὰ μείνουν δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὅτι ἔχουν συναισθησι τῆς ἀξίας των καὶ τῶν εὐθυνῶν των, καὶ ὅτι δὲν θὰ δεχθοῦν νὰ γίνουν τὰ θύματα μιᾶς νωθρότητος, μιᾶς μοιρολατρίας τῶν ἀπίστων καὶ ἀποστατῶν, οἱ ὅποιοι ἀνίκανοι νὰ πετάξουν πρὸ ψηλὰ ἀπ' τὸ χῶμα καὶ νὰ ἀπαγκιστρωθοῦν ἀπὸ τὰς αἰσθησιακὰς ἡδονὰς, ἐμμέσους ἢ ἀμέσους, βιάλλουν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων.

Δὲν βγαίνει τίποτε μὲ τὸν ἀπλὸ θαυμασμὸ καὶ τὰ ρίγη τῆς συγκινήσεως ποῦ διατρέχουν τὸ κορμὶ τῆς ψυχῆς μας ἐὰν δὲν γίνουμε καὶ μιμηταὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων στὴν ὑπακοή, στὴν ἀγιότητα τοῦ βίου, στὸν ἡρωϊσμό, στὴν ἐνεργὸ δραστηριότητα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Στὴν ὑπακοή τοῦ Χριστοῦ, ποῦ γκρεμίζει τοὺς σοφοὺς τῆς ὑπερφανείας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, γιὰ νὰ ὑψωθῇ τὸ πνεῦμα μας μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ· στὴν ἀγιότητα τοῦ βίου μας ποῦ ἐπιβάλλει δυνατὰ πνευματικὰ γυμνάσματα πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἡθικῆς, κατὰ Χριστόν, τελειότητος καὶ γνησιότητος τοῦ χαρακτῆρος καὶ ὀπλίζει μὲ ἀκατάβλητη δύναμι θελήσεως καὶ προκαλεῖ πλήμμυραν ἐνθουσιασμοῦ στὴν ἐκτέλεσι τῶν καθηκόντων μας· στὴ δρᾶσι, γιὰτὶ πρόσωπα πνευματοφόρα ποῦ ὁ Χριστὸς ἐτίμησε καὶ τὰ ἐπροστάτευσε καὶ τὰ ἐστράτευσε νὰ δώσουν μάχας κατὰ τοῦ κακοῦ, δὲν ἀδρανοῦν, δὲν ξαπλώνονται στὸ κρεβάτι τοῦ ὠχαδερφισμοῦ καὶ τῆς παχυδερμίας, δὲν μένουν μόνον στὰ ἐγκώμια ὑπὲρ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως χωρὶς ἐσωτερικὸν ἔλεγχον, χωρὶς ἐξηλέκτρισι τῆς ψυχῆς των, χωρὶς μίμησιν. Ἐνας ἱερὸς θησαυρὸς ὅταν μένῃ σὰν μιὰ παγωμένη πίστωση καὶ δὲν ἀξιοποιεῖται, μοιάζει μὲ τὸ χρυσάφι ποῦ εἶναι θαμμένο στὰ σπλάγχνα τῆς γῆς ἢ μετὰ ζωτικῆς ἀνάγκης ἀγαθὰ ποῦ εἶναι κλειδωμένα στὶς ἀποθήκας σὲ περίοδο τρομακτικοῦ λιμοῦ.

Εὐθύναι δὲν ἔχουν μονάχα οἱ ἀνώτεροι ἢ κατώτεροι κληρικοί,

οί θεολόγοι, ἢ, γενικὰ, οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄπλοῦ Χριστιανοί. Γιατὶ ἀπὸ τοὺς ἄπλοὺς Χριστιανούς ἐδιάλεξε τοὺς γίγαντας καὶ ἥρωας τῶν σκληροτάτων μαχῶν ὁ Κύριος καὶ τοὺς ἐφώτισε, καὶ τοὺς ἠγάπησε, καὶ τοὺς ἤσκησε, καὶ τοὺς ὥπλισε μὲ τὰ πνευματικὰ ὄπλα τῆς στρατείας. Ὁχι ἀπὸ τὸν «κόσμο» μὲ τὰ πολὺ χωμάτινα αἰσθήματα καὶ τὶς σεσυρμένες σκέψεις. Ὁ «κόσμος» δὲν ἔτυχε τέτοιας τιμῆς κλήσεως καὶ διακρίσεως, γιατί ἀπὸ τὸν «κόσμο» τρέφεται ἡ ἁμαρτία, ἐπὶ τοῦ «κόσμου» ἐλπίζει τὸ δαιμόνιον, καὶ ἀπὸ τὸν «κόσμο» ξεκινᾷ τὸ φίδι ποὺ ζητεῖ νὰ δηλητηριάσῃ τὶς ψυχὰς μὲ τὸ θανάσιμο δηλητήριο τοῦ ψεύδους, ἐφαρμόζοντας καὶ ἐπιβάλλοντας συστήματα ἄνευ τιμῆς καὶ ἄνευ δικαιοσύνης στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἄπλοῦ, ἀλλ' εὐσεβεῖς καὶ θεοδίδακτοι Χριστιανοί, εἶναι στρατιῶται τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ στέκωνται ἀγρυπνοὶ στὴ σκοπιὰ κι' ὅταν εἶναι νύχτα, κι' ὅταν βρέχῃ, κι' ὅταν χιονίξῃ, κι' ὅταν ἡ θύελλα ξεσπᾷ μὲ λύσσα γιὰ νὰ καταστρέψῃ τὸ πᾶν. Ὅπως οἱ Ἀποστόλοι δὲν ἠγωνίσθησαν γιὰ χρήματα καὶ γιὰ χτήματα καὶ δὲν ὑπέλογισαν δυνατοὺς τῆς γῆς, οὔτε ἀντιδράσεις, οὐδ' ἐπεζήτησαν ποτὲ ἄνεσιν, ἔτσι καὶ οἱ πιστοί, οἱ γνήσιοι, ὅσοι ἔχουν χαράζει προγραμματισμένο βίον καὶ γραμμὴ πλεύσεως στὴ θάλασσα τῆς παρουσίας ζωῆς, ἀγωνίζονται μὲ ἱερὸν πάθος καὶ ὅταν ἀμύνωνται προσβαλλόμενοι, καὶ ὅταν ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ἀοράτου ἐχθροῦ ποὺ ἐπιζητεῖ νὰ θύσῃ καὶ νὰ ἀπολέσῃ. Οἱ Χριστιανοὶ καλοῦνται καὶ νὰ σπεύρουν καὶ νὰ θερίσουν, ἀρκεῖ νὰ ἀναγνωρίζουν τοὺς κόπους τῶν ἄλλων «οἱ κεκοπιάκασιν» καὶ νὰ παίρνουν ἀμέσους ὁδηγίας ἀπὸ τὸν Χριστόν, ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους του, ἀπὸ τοὺς ἀγιούς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, μήπως κατὰ λάθος σπεύρουν ἤρα καὶ ζιζάνια καὶ θερίσουν ἀγκάθια καὶ τριβόλια, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς αἰρετικούς καὶ τοὺς δαιμονοπλήκτους πνευματιστὰς καὶ τὶς ὀραματίστριες τῆς ἐποχῆς μας.

Προσοχή! Γιατὶ πολλοὶ ψευδαπόστολοι ἐξεφύτρωσαν σὰν σαπρομανίταρα μέσα στὴ Χριστιανικὴ Κοινωνία μὲ ἀπαιτήσεις θεολόγητων ἀποστόλων, ἐνῶ πρόκειται περὶ ὀργάνων τοῦ σατανᾶ, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς γλυκολογίας καὶ τῶν παραδοξολογιῶν τοὺς ἐξαπατοῦν τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων χάριν ἰδιοτελῶν σκοπῶν. «Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς. . .». Τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων διακρίνει ἡ ἀπὸ Θεοῦ σοφία, ἡ ἀνιδιοτέλεια, ἡ θυσία καὶ ὄχι ἡ ἀλαζονικὴ ἔπαρσις, ἡ ὑποκρισία, ἡ ἰδιοτέλεια καὶ ἡ καλοπέρασις.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

Ο ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ

γ) Στήν ἐν γένει ἀναστροφή.

Εἶναι τὸ «ἀλλας τῆς γῆς» καὶ «τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (Ματθ. ε', 13—14). Στὴν ἐμφάνισί του δὲν δημιουργεῖ ἀποκρουστικότητα. Εἶναι φιλόκαλος, ἀλλὰ ποτὲ καλλωπιστής. Εἶναι σεμνὸς καὶ πεντακάθαρος. Τὸ πρόσωπόν του πάντοτε λάμπει ἀπ' τῆ μυστικῆ ἐκεῖνη χαρά, ποῦ ὁ Χριστὸς τοῦ δίνει. Γλυκομίλητος καὶ καταδεκτικὸς πρὸς ὅλους, μ' αἰσθήματα ἀληθινῆς πατρικῆς ἀγάπης πρὸς ὅλα μαζὶ τὰ πνευματικὰ του παιδιὰ καὶ στὸ καθένα χωριστά, δὲν ἀπομακρύνεται τοῦ σκοποῦ του καὶ μὲ τὴν συμπεριφορὰ του αὐτὴ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ ὠφελήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν ἀληθινὴ σύμπραξι καὶ συνεργασίᾳ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, μὲ τὴν ὁποία πραγματοποιεῖται ἡ πνευματικὴ τελειότης, ἡ ὑποταγὴ τῆς θελήσεώς του στὸ Χριστό, ἡ πυρπόλησις τῆς καρδιάς του ἀπ' τὴν ἀγάπη πρὸς Ἐκεῖνο.

«Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ἡ τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου εἰκών, ὁ χαρακτῆρ τῶν τοῦ Θεοῦ δούλων, τὸ γινώρισμα τῶν Ἀποστόλων», κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο. Κι' αὐτὴ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν συνάνθρωπο εἶναι ὄχι μόνον μιὰ φωτεινὴ πηγὴ δημιουργίας, ἀλλ' ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν μιὰ δημιουργία, μιὰ ἀκτινοβολία ἐνεργείας, μιὰ πρόσκλησις γιὰ ἀφύπνισι καὶ ἀναγέννησι τῆς πνευματικῆς ζωῆς πρὸς διεῖσδυσι στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Δὲν μοιάζει ὁ ἰδικὸς μας κληρικὸς μὲ τοὺς ψευδαδέλφους, τοὺς ψευδευλαβεῖς ὑποκριτάς, ποῦ εἶναι πρόθυμοι νὰ σταυρώσουν τὸν πλησίον, ἀκόμη κι' αὐτὸν τὸν συνάδελφό τους κληρικὸ, ποῦ τὸν βλέπουν πάντα μὲ ἀσύγγνωστη βλοσυρότητα καὶ κακία. Ἡ ἀγάπη του εἶναι τέλεια, ὠλοκληρωμένη. Στους συναδέλφους μάλιστα δείχνει πῶς πολὺ λεπτότητα, εὐγένεια, πραγματικὴ φιλαδελφία.

Ἔχει — καὶ πρέπει νάχωμε ὅλη — ἀπόλυτη συναίσθησι, ὅτι καλεῖται νὰ παίξῃ ρόλον εὐαγγελιστοῦ καὶ εἰρηγευτοῦ στὴν κοινωνία, στὴν οἰκογένεια, ποῦ σπαράσσονται σήμερα ἀπ' τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐγωπάθεια, τὴν κακία καὶ τὸ φθόνον, τὴν διχόνοια καὶ ἐπιβουλή. Πόσες διαιρέσεις καὶ μάχες δὲν συμβαίνουν κάθε μέρα; Πόσες οἰκογένειες δὲν διαλύονται καὶ καταστρέφονται; Σ' αὐτὸν τὸν ἀναστατωμένον κόσμον θὰ φέρῃ τὸ μήνυμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐτυχίας ποῦ χαρίζει ἡ ζωὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Τὰ χεῖλη τοῦ ἱερέως προσέχουν οἱ ἄν-

θρωποι· γινώσιν καὶ διδασκαλίαν ζητοῦν ἀπὸ τὸ στόμα του» (Μαλαχ. β', 7).

Ἔτσι ὁ λόγος του εἶναι «πάντοτε ἐν χάριτι, ἄλατι ἡρτυμένους» (Κολ. δ', 6). Περιττολογίες καὶ ἀστειότητες δὲν ἔχουν γι' αὐτὸν θέσι. Ἐπίσης μὲ πραότητα καὶ ὑπομονὴ ἀντιμετωπίζει κάθε κακότητα καὶ ἀχρεϊότητα πού τυχὸν συναντᾷ ἀπὸ ἀνθρώπους ἀσεβείας καὶ διαστροφῆς. Ἀπὸ τὸ στόμα του λόγια καλὰ ἀκούονται πάντοτε. Λόγια συμβουλῆς, φλογμὸς ἀγάπης, συγχωρήσεως, ταπεινώσεως, τὸν διακρίνουν. Σὰν ἀληθινὸς πνευματικὸς πατέρας καὶ σύμβουλος τῶν χριστιανῶν του, ἐλκύει τὴν ἐμπιστοσύνη μὲ τὴν πλήρη ἐχεμύθεια. Ἀλλὰ καὶ γιὰ περιφρούρησι τοῦ κύρους του ἀποφεύγει νὰ συναναστρέφεται μὲ πρόσωπα διαβεβλημένα, ἀδιόρθωτα, πού ζοῦν ἀδιάκοπα στὴν ἀσωτεία καὶ ἁμαρτία, πού διημερεῦουν στὰ καπηλεῖα καὶ στὰ κέντρα τῆς διαφθορᾶς. Ὁ καλὸς κληρικὸς ἀποφεύγει τέτοιου εἴδους ἐπικίνδυνες πραγματικὰ γιὰ τὴν ἐποχὴ μας συναναστροφές, εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν διασύρουν καὶ τὴν ὑπόληψί του νὰ σπιλώσουν. Μακριὰ λοιπὸν ἀπὸ κοσμικὰ κέντρα, ἀπὸ κοσμικὰ διασκεδάσεις, ἀπὸ καφενεῖα καὶ καπηλεῖα. Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ἐπιβάλλουν καθάρισιν. Ἀναφέρω τὸν 42ον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κατὰ τὴν ἐρμηνεῖα τοῦ Πηδαλίου (σελ. 47): «Οἱ ἱερωμένοι πρέπει νὰ εἶναι ἐμπροσθεν εἰς ὄλους ζωντανὸν παράδειγμα καὶ εἰκὼν κάθε εὐταξίας καὶ ἀρετῆς, καὶ παρακλήσεως πρὸς κάθε ἀγαθοεργίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς παραστρατίζου ἀπὸ τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ καταγίνονται εἰς κύβους, ἤτοι ἄζαρια, κοντὰ εἰς αὐτὰ ἐννοοῦνται, καὶ τὰ χαρτιά, καὶ ἄλλα παιγνίδια, ἀλλὰ καὶ εἰς μέθαις καὶ φαγοπότια. Διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς Κανὼν διορίζει, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος καταγίνεται εἰς τοιαῦτα ἄσεμνα ἔργα, ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ αὐτά, ἢ νὰ καθάριται ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην». Τὸ ἴδιο παθαίνει κι' ὅποιος συγνάξει σὲ καφενεῖα καὶ καπηλεῖα, κατὰ τὸν 54ον Κανὼνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ λοιπῶν Τοπικῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. (Πρβλ. Ἀποστολ. μγ', ΣΤ' Οἰκ. Συνόδου θ', ν', Λαοδικείας κς', νε', Καρθαγένης μξ', ξθ'.).

Γενικὰ ἡ ὅλη ζωὴ τοῦ ζωντανοῦ κληρικοῦ εἶναι ἓνα φωτεινὸν παράδειγμα. Γι' αὐτὸ ἐμπνέει τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ἐκτίμησι τῶν πιστῶν, τοὺς ὁποίους συνδέει μὲ τὸν Χριστὸν, ὄχι μὲ τὸν ἑαυτό τους, ὅπως κάνουν μερικοὶ γιὰ σκοποὺς ἰδιοτελεῖς. Ὁ Χριστὸς εἶναι γιὰ ὄλους μας ὁ Σωτῆρας. Καὶ μὲ τὴν χάρι Του προσπαθοῦμε ὄλοι μας σ' Αὐτὸν νὰ κατευθυνθοῦμε, καὶ μ' Αὐτὸν αἰώνια νὰ ζήσωμε καὶ νὰ συνδοξασθοῦμε στὴν αἰωνιότητα. Κι' ἀφοῦ εἴμασθε ὄργανα τῆς θείας βουλῆς καὶ ἡ δική μας ὑπαρξί χάνεται μπροστὰ στὸν Αἰώνιο, εἶναι φρόνιμο καὶ δίκαιο καὶ ὀρθὸ νὰ συγλονηζώμεθα ἀπ'

τὴν φωνὴ τοῦ Παύλου, πρὸς τὴν ὁποία συμμορφώνεται κάθε πιστὸς οἰκονόμος τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ: «Τὸ ὑποστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ» (Α' Τιμοθ. δ', 11).

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μᾶς ἔταξε «διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος» (Β'. Κορ. γ', 6). Γιὰ ν' ἀποδεικνυώμεθα λοιπὸν ἄξιοι τῆς ὑψίστης αὐτῆς τιμῆς ὅπως δῆποτε πρέπει ἡ ζωὴ μας νὰ εἶναι τοποθετημένη ἐπάνω στὰ βάθρα τῆς πνευματικῆς ἀξίας. Νὰ εἴμεθα «ἄνδρες ἐπιθυμιῶν», ποὺ θὰ μᾶς καίη ἐσωτερικὰ ὁ εἰλικρινῆς καὶ ἔνθεος ζῆλος, ἡ ἄσβεστη φωτιὰ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς δικαιοσύνης· θὰ μᾶς διαποτίζη ψυχικὰ ἢ φλόγα τῆς ἀγιωσύνης· θὰ μᾶς ἀνεβάζη στὰ ὕψη τοῦ πνεύματος γιὰ νὰ καίωμε καὶ νὰ φωτίζωμε σὰν λαμπάδες· καὶ θὰ δίνωμε κάθε ὥρα καὶ στιγμή τὴ μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον γύρω μας.

Ἀλλὰ χωρὶς πνευματικότητα πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ χωμε αὐτὰ τὰ τρισάγια καὶ σωτήρια πνευματικὰ ἀποτελέσματα; Χωρὶς πνευματικότητα πῶς θὰ διαπεράσωμε καὶ θ' ἀναστατώσωμε τὶς ἀνθρώπινες συνειδήσεις; πῶς θὰ θραύσωμε τοὺς πάγους τῆς θρησκευτικῆς ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας; πῶς θὰ διαλύσωμε τὰ στυγία σκότη τῆς ποικιλώνυμης κακίας καὶ ἀμαρτίας; καὶ πῶς θὰ πολεμήσωμε τοὺς ἀδυσωπήτους ἐχθροὺς τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἐλευθερίας;

Ναί. Χωρὶς πνευματικότητα ὁ Θεὸς ἀπουσιάζει ἀπ' τὸ ἔργο μας. Καὶ γι' αὐτὸ ἄς τὸ σκεφθοῦμε σοβαρά. Ὅφειλομε νὰ γίνωμε, ὅσοι δὲν εἴμασθε, ἐξαγιασμένες πνευματικὲς προσωπικότητες, ἠθικὲς δυνάμεις, ποὺ θὰ σπεύρωμε τὰ πνευματικὰ, καὶ θὰ φρουροῦμε τὴν τιμὴ καὶ τὴ δόξα τοῦ Ἔθνους μας. «Καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ» (Β'. Κορ. ζ', 1).

Σήμερα ἡ ἐποχὴ μας διακρίνεται γιὰ τὴν ἀντιπνευματικότητά της. Γιατὶ ἔχουν σαλευθῆ οἱ πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἐχει καμφοθῆ ἡ ψυχικὴ τους ἀντοχὴ. Ὅλοι ἀντιμετωπίζουν μεγάλη ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κρίσι. Δηλαδή ἡ ζωὴ μας εἶναι χωρὶς πνεῦμα, ἐνῶ κατ' ἐπίφασι παρουσιάζεται ἀπὸ πολλοὺς πνευματικὴ. Δὲν βλέπομε πόσοι καὶ πόσοι μαραίνονται, φθίνουν, ἐπονεκρώνονται πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ; Λέγονται χριστιανοὶ χωρὶς Χριστό! Τὶ τραγικὴ εἰρωνεία!

Γι' αὐτὸ κάθε καλὸς κληρικὸς εἶναι σήμερα πολῦτιμος ὁδη-

γός τῆς ἀρετῆς. Οἰκοδόμος τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας (Α' Κορ. γ', 9). Φορεὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς ὑψηλῆς πνοῆς τοῦ Ἐθνους. Ἀρχὴ καθοδηγοῦσα τὴν συνείδησιν τοῦ ποιμνίου του σὲ μιὰ ὀλοκληρωμένη πνευματικὴ ζωὴ μετὰ τὴν προσέγγισιν στὸ πανάγιο τραπέζι, ἀπ' τὸ ὁποῖο θὰ τροφοδοτῆται κάθε χριστιανικὴ ψυχὴ πνευματικῶς· θὰ ξεδιψᾷ καὶ θὰ ἐμβαθύνῃ περισσότερο στὴ χριστιανικὴ ζωὴ· θὰ γαλουχῆται μετὰ τὴν αἰώνια ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἀκόμη «στρατιώτης Χριστοῦ» (Α' Τιμοθ. β', 3), ποὺ μάχεται γιὰ τὰ πνευματικὰ, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ Ὁρθοδοξίαν. Καὶ φέρει τὸν τύπον τοῦ καλοῦ Ποιμένος. Ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη Του στὸν κόσμον αὐτὸ μετὰ τὴν ἀγία, τελεία, κατὰ πάντα ὑποδειγματικὴ ζωὴ του. Καὶ διαφλέγεται ἐσωτερικῶς ἀπ' τὸν ἔνθεο ζῆλον γιὰ τὴ σωτηρίαν τῶν χριστιανῶν του. «Ἄγρυπνον τοῖνον αὐτὸν εἶναι χρῆ... καὶ ζέειν τῷ πνεύματι καὶ πῦρ πνέειν ὡς εἰπεῖν καὶ μᾶλλον στρατηγοῦ καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ».

Ἀγαπητοί μου συμπρεσβύτεροι. Καθένας μας ἄς φιλοτιμηθῆναι νὰ γίνῃ «ἄρτιος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξερτισμένος» (Β', Τιμ. γ', 17). Ἡ ζωὴ μας ἄς προσπαθήσωμεν νὰ γίνῃ χριστοκεντρικὴ καὶ πνευματικοκεντρικὴ. «Ἐσφραγίσθητε Πνεύματι ἁγίῳ» (Ἐφ. α', 14), τονίζει ὁ μέγας Παῦλος. Αὐτὸ σημαίνει πὼς ἐπιβάλλεται νὰ προσέχωμε πολὺ γιὰ νὰ διατηρήσωμε μέσα μας τὴν σφραγίδα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ πνευματικῆς μας ἀναγεννήσεως· νὰ γίνωμεν, μετὰ τὰς θεούσας ἀρετάς μας, διὰ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς μας καθάρσεως, θεόμορφοι οὐρανοδρόμοι, ποὺ μοναδικὸν σκοπὸν μας ἔχωμεν τὴν πλήρη καὶ τελείαν ἐσωτερικὴν μας ἔνωσιν μετὰ τὸν Κύριον, μετὰ τὸ ἀποκορυφωμὰ τῆς στῆν ἄλλῃ ζωῇ, σὰν τὸν Παῦλον, ποὺ ἀπέβλεπε ζωηρὰ στῆν ἀφθαρσία καὶ ἀνταπόδοσιν τοῦ Θεοῦ στὴ βασιλείαν Του «τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι» (Φιλιπ. α', 23).

Στροφὴ λοιπὸν, ἀγαπητοί, τοῦ βλέμματός μας πρὸς τὰ ἄνω χρειάζεται. «Ἐπιλαβοῦ τῆς αἰώνιου ζωῆς» (Α' Τιμ. ζ', 12). Ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς καὶ Λυτρωτὴς μας εἶθε νὰ μᾶς εὕρῃ, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐξόδου μας ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν, καθ' ὅλα ἐν τάξει. Νὰ εἴμεθα δηλαδὴ «τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρεῖαις τῶν ἁγίων (Χριστιανῶν) κοινωνοῦντες» (Ρωμ. ιβ', 11—13). Τότε «ἐκαστος τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον» (Α' Κορ. γ', 8) ἀπὸ τὸν μισθαποδότην Κύριον στῆν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν του.

(Τέλος)

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκλήρῳ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

« ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ »

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ « ΑΡΙΘΜΟΥΣ »

Ἐπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Συχνὰ οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦνε
αὐτὰ πού τοὺς βλάπτουνε

Δὲν εἶναι σωστό, νὰ θέλωμε ν' ἀπολαβαίνωμε πάντα μας αὐτὸ πού ἐπιθυμοῦμε. Γιατὶ συχνά, ἀπὸ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ καὶ σὰν γιὰ ποινὴ μας, συμβαίνει νὰ μὴ μᾶς βγαίνει σὲ καλὸ κάτι πού τὸ πολυλαχταρούσαμε καὶ πού τὸ πιστεύαμε σὰν τέτοιο. Καμμιά φορὰ μάλιστα γίνεται ὅλως διόλου τὸ ἐνάντιο. Κι' αὐτὰ πού τὰ λογιάζομε γιὰ ῥόδα μᾶς βγαίνουν φαρμακερὰ ἀγκάθια.

Ἄνεξερεύνητα εἶναι τὰ κρίματα τῆς θείας Δικαιοσύνης. Νὰ γίνεται δηλαδὴ ὁ ἀσυλλόγιστος ἄνθρωπος δήμιος τοῦ ἑαυτοῦ του! Νὰ παιδεύεται θεληματικὰ του! Νὰ αἰσθάνεται πικρὸ σὰν φαρμάκι καὶ σὰν χολὴ τὸ μέλι πού λαχταρᾷ, καὶ πού ὁ ἴδιος τὸ κατασκευάζει!

Οἱ κακόγνωμοι κι' ἀχάριστοι Ἑβραῖοι γογγύζουνε μέσα στὴν ἔρημο καὶ θρηνολογώντας μπροστὰ στὸν Κύριο φωνάζουνε καὶ κράζουνε· «ποιὸς θὰ μᾶς προμηθεύῃ κρέας;» «τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα;».

Ἐχε ὑπομονή, κακόγνωμε καὶ σκληροτράχηλε λαέ! Τί ζητᾷς, μ' αὐτούς σου τοὺς γογγυσμούς καὶ μὲ τίς τόσες διαμαρτυρίες σου; Ζητᾷς κρέατα γιὰ νὰ φᾶς; Μὴν ἀνυπομονῆς, μὰ θὰ σοῦ τὰ στείλῃ κι' αὐτὰ ὁ Θεός· καὶ θὰ ἱκανοποιηθῇ ἡ ἀστόχαστη αὐτὴ ἐπιθυμία σου κι' ἀνόητη ὄρεξή σου· «Καὶ δώσει Κύριος ὑμῖν φαγεῖν κρέα». Θὰ φᾶτε, ναί, θὰ φᾶτε, ὅσα θέλετε· «Οὐχ ἡμέραν μίαν φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐδὲ πέντε ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας· ἕως μηνὸς ἡμερῶν φάγεσθε». Θὰ φᾶτε, ὄχι μίαν ἡμέρα μονάχα καὶ δύο καὶ πέντε, ἀλλὰ θὰ τρῶτε ἕνα

όλόκληρο μῆνα, ώσότου νά βγῆ τὸ κρέας ἀπὸ τὰ ρουθούνια σας. «Ἐως ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν μυκτῆρων ὑμῶν»· καὶ νά σᾶς πιάσῃ χολέρα· (καὶ ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν) (Ἄριθ. ια', 18-20).

Εἰπώθηκε, κι' ἔγινε. Κι' ἀπὸ θεία προσταγήν, ἐγίωμισεν ἡ Ἑβραϊκὴ κατασκήνωσις ἀπὸ ἀνεκδιήγητο πληθος ὀρτυκομάνες. Καὶ ἦτανε τόσο πολὺ, ποὺ ξαπλώθηκε γύρω-γύρω σὲ διάστημα μιᾶς ὀλόκληρης ἡμέρας δρόμο· καὶ ἦτανε τόσον ἀπροσμέτρητα τὰ σμήνη τῶν πουλιῶν, ποὺ ἔφθασαν ὡς ἓνα μέτρον ὕψος ἐπάνω ἀπὸ τὸ χῶμα.

Οἱ Ἑβραῖοι, ὅλοι μαζί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι ἐπέσανε κυριολεκτικὰ μὲ τὰ μοῦτρα ἐπάνω στὸ ἔτοιμο κι' ἀπροσδόκητο αὐτὸ κυνήγι· καὶ ἐσύναξαν τόσα πολλὰ, ποὺ δὲν εἶχανε θέσι νά τὰ βάλουνε· κι' ἄλλα διετήρησαν ζωντανά, ἄλλα ἐσφάξανε, κι' ἄλλα τὰ ξέραναν στὸν ἥλιο καὶ ἦτανε τόσα, ποὺ δὲν ἔξεραν τί νά τὰ κάνουνε· κι' ἐμαγειρέψανε, φάγανε καὶ παραχορτάσανε.

Κι' ὅμως τί γίνηκεν ὕστερα κι' ἀπ' αὐτό; Μήπως μποροῦμε νά χαιρώμαστε κι' ἐμεῖς τώρα μαζί τους; Μήπως μποροῦμε νά τοὺς εἰποῦμε εὐτυχισμένους καὶ μακάριους, ἐπειδὴ πραγματοποιήθηκεν ἡ ἐπιθυμία τους;

Ἄλλοίμονό σου, λαὲ δυστυχισμένε καὶ τρισάθλιε! Μακάρι νά μὴν εἶχες ἐπιθυμήσει ποτέ σου τίποτα! Καὶ μακάρι νά μὴν εἶχες ἐπιτύχει ὅπως διόλου αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμησες ἀλόγιαστα, κι' ἐζήτησες ἄπρεπα, κι' ἀπόλαυσεσ κατὰ τρόπον ὀλέθριο!

Γιατὶ μόλις παραδόθηκαν λαίμαργα καὶ δίχως καμμιὰν ἐγκράτεια στὴν ἄμετρην ἐκείνην ὀρτυκοφαγία, προτοῦ ἀκόμα νά καλοχωνέψουνε αὐτὰ ποὺ φάγανε, κι' ἐνῶ ἀκόμα τ' ἀπομασῆματα ἀπὸ τὰ κρέατα ἦτανε ἀνάμεσα στὰ δόντια τους· «τὰ κρέατα ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν, πρὶν ἢ ἐκλείπειν» (Αὐτοθ. 20)· κι' ἀρχίσανε ἀμέσως ν' ἀρρωσταίνουν, καὶ νά πεθαίνουνε, κατὰ σωροὺς κι' ἐπανωτὰ κι' ὁ ἓνας κατόπιν τοῦ ἄλλου. Καὶ ἡ ἴδια γῆ,

πού ἐγέμισε, σὲ μάκρος καὶ σὲ πλάτος, ἀπὸ τὰ κρέατα πού λαχταροῦσανε, ἐγέμιζε τώρα ἀπὸ τάφους κι' ἀπὸ μνήματα, πού ἔκλειναν μέσα τους τοὺς λαίμαργους κι' ἀδηφάγους ἐκείνους Ἑβραίους. «Καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου μνήματα τῆς ἐπιθυμίας, ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπιθυμητόν». Κι' ὠνομάσθηκεν ὁ τόπος ἐκεῖνος «μνήματα τῆς ἐπιθυμίας», γιατί ἔθαψαν ἐκεῖ τὸν λαίμαργο λαὸν (Ἀριθ. 34). Καὶ πάρα πολὺ καλὰ ὠνομασθήκανε ἔτσι.

Ἄλλὰ τὸ ἐρώτημα εἶναι τώρα, τὰ τέτοια «μνήματα ἐπιθυμίας» μόνον σ' ἐκεῖνον τὸν τόπο τῆς ἐρήμου βρίσκονται; Ἄν τὸ καλολογιάσωμε τὸ ζήτημα αὐτὸ θὰ βροῦμε, πιστεύω, πὼς παρόμοια μνήματα βρίσκονται σὲ πάρα πολλὰ μέρη τῆς γῆς, σὲ κάθε πολιτεία καὶ χώρα, καὶ σὲ κάθε τάξη καὶ κατάσταση τῶν ἀνθρώπων.

Κι' ἐξηγιέμαι. Ὁ ἕνας ζητεῖ ἀξιώματα. Κι' ἀφοῦ τὰ ἐπιτύχη, ἀφοῦ προβιβασθῆ σ' αὐτά, πέφτει ἔπειτα σὲ μύριες ταραχὲς καὶ φροντίδες, «μνήμα —δηλαδή— ἐπιθυμίας». Ὁ ἄλλος ἐπιθυμεῖ πλοῦτο· κι' ἀφοῦ κατακουρασθῆ κι' ἀφοῦ τὸν συνάξῃ, πέφτει τότε κι' αὐτὸς σ' ἀδιάκοπες ἔγνοιες καὶ σ' ἀπροσμέτρητες ὑποψίες καὶ φόβους, μήπως κινδυνέψῃ νὰ τὸν χάσῃ «μνήμα ἐπιθυμίας». Ἐνας τρίτος ἄλλος ἐπιθυμεῖ νὰ κἀνῃ πλοῦσιο γάμο καὶ νὰ πάρῃ γυναῖκα μὲ πολλὰ προικιά, κι' ὁμορφῆ, κι' ἀπὸ σοῖ μεγάλο. Κι' ἀφοῦ τὴν πάρῃ, ζῆ τότε μιὰ τρισάθλια καὶ κακομοιριασμένη ζωὴ μαζί της, κι' ἕνα βίον ἀβίωτο, «μνήμα ἐπιθυμίας». Ἐνας ἄλλος πάλι λαχταρᾷ δόξα καὶ μεγαλεῖα καὶ δύναμη. Κι' ἀφοῦ τ' ἀπολάψῃ καὶ ὑψωθῆ σὲ μεγάλα ἀξιώματα, πέφτει καὶ γκρεμνίζεται κατόπιν στὰ βάρη τῆς ἀνυποληψίας, ἢ ὑποφέρει διώξεις καὶ περιπέτειες καὶ θλίψεις καὶ θανατερὲς συμφορὲς, ὥστε νὰ μπορῆ κι' αὐτὸς νὰ εἰπῆ μαζί μὲ τὸν Προφῆτην, τὸ «ἐπάρας κατέρραξάς με».

Ἴδου λοιπόν. Ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς εἶχε λαχτάρῃσει ν' ἀπολαύσῃ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, πού στὸ τέλος θὰ

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Ἡ μάνα με τὸν πόνο της καὶ κάτι περισσότερο ἢ εὐσεβῆς μάνα, ποὺ με τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ της φύτεψε τὰ πρῶτα καλὰ σπέρματα στὸ νεαρὸ βλαστὸ της καὶ ποὺ τὸ τροφοδοτεῖ με τὴν ἀκτινοβολία τῆς ἐνάρετης ζωῆς καὶ με τὴν ἀδιάλειπτο προσευχὴ της, ποὺ μιὰ μέρα θὰ ἰδῆ τοὺς καρπούς της, ἔστω καὶ ἂν πάρη ὁ γυιὸς της πρὸς στιγμὴν τὸ κακὸ δρόμο. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρόλογος τοῦ δράματος τῆς ζωῆς ποὺ μᾶς τὴν ἐκθέτει ἐδῶ τόσο ζωντανὰ ὁ κρατούμενος, ποὺ εἶναι καὶ λόγιος ποὺ βρῖσκει, δόξα τῷ Θεῷ, κάποτε (κάλλιο ἀργὰ παρά ποτὲ) τὴ λύσι του με τὸ ψυχικὸ « θαῦμα » τῆς νύχτας τῆς προσευχῆς, με τὴ θριαμβευτικὴ ἀφύπνισι, γιὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ ὁμολογήσῃ με δύναμι τῆς ἀγάπης τῆς μάνας, ποὺ τὸν τράβηξε

τὸν ἔβλαπτε. Προηγήθηκεν ἡ ἐπιθυμία, κι ἀκολούθησε τὸ «μνημα». Κι ἂν ἀπὸ τ' ἀποτελέσματά τους ὀνομασθήκανε τότες ἐκεῖνα «μνηματα ἐπιθυμίας», μποροῦνε, νομίζω, πολὺ εὐλογα καὶ πολὺ ἀληθινά, νὰ ὀνομασθοῦνε καὶ οἱ ἐπιθυμίαι αὐτὲς «ἐπιθυμίαι μνηματος».

Θεὲ μου πολυεὐσπλαγγνε! Ἡ δός μου νὰ ἐπιθυμῶ αὐτὸ μονάχα ποὺ θὰ με ὠφελήσῃ πραγματικά, ἢ μὴ μοῦ παραχωρήσῃ ποτὲ ν' ἀπολαύσω ἐκεῖνο ποὺ ἐπιθυμῶ. Ὁ Βασιλεὺς καὶ Προφῆτης Δαυὶδ προσευχόντανε «Μὴ παραδῶς με, Κύριε, ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἀμαρτωλῶν» (Ψαλμ. ρλθ', 9), δηλαδὴ ὅπως τὸ ἐξηγοῦνε οἱ ἅγιοι Πατέρες, μὴν συγχωρέσῃς, Κύριέ μου, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμία του ἐναντίον μου ὁ ἀμαρτωλὸς ἐχθρὸς μου. Γιατὶ αὐτὸς ἐπιθυμεῖ τὸ κακὸ μου καὶ τὸν ἀφανισμόν μου.

Ἄλλὰ ἐγώ, ὑπεράγαθε Θεέ μου, σὲ ἱκετεύω καὶ σοῦ λέω γιὰ τὸν ἑαυτό μου: «Μὴ παραδῶς με ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἐμοὶ αὐτῶν». Γιατί, ἐγώ ὁ ἴδιος, με τίς ἐπιθυμίας μου καὶ με τίς ἀλόγιαστες ὀρέξεις μου, ζητῶ τὸ κακὸ μου καὶ τὸ βλάψιμό μου. Καὶ τέτοιο μάλιστα, ποὺ κανένας ἐχθρὸς νὰ μὴν εἶναι βολετὸ νὰ ἐπιθυμήσῃ κι' οὐτε νὰ μοῦ κάμῃ βαρύτερον ἄλλο.

(Συνεχίζεται)

Ἐπίδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

συναισθηματικά με τὴ δύναμι τῆς προσευχῆς τῆς —σὰν τὸν ἱερόν Αὐγουστῖνο ἢ Μόνικα—κοντὰ στὸν Ἐσταυρωμένο, γιὰ νὰ πειραματιστῇ τὴ λύτρωσι καὶ σωτηρία με τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ φωτισμὸ τοῦ Εὐαγγελίου Του. Ἄς τὸν παρακολουθήσουμε στὶς δραματικὰς φάσεις τῆς ζωῆς του, ποὺ ἔχουν νὰ διδάξουν καὶ ὠφελήσουν προληπτικὰ καὶ πολλοὺς νέους τῆς κρίσιμης ἐποχῆς μας, ποὺ ἔρχεται ἡ πείρα τῆς ζωῆς νὰ μᾶς ἐπιβεβαιώσῃ τὴν μεγάλην πραγματικότητα ὅτι μιὰ εἶναι « ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ » ὁ Χριστός, καθὼς τὸ διεκήρυξεν ὁ ἴδιος (Ἰω. ιδ', 6) ποὺ ὁδηγεῖ στὸν ἀληθινὸ προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, πᾶσα δὲ παρέκκλισις εἶναι καταστροφή καὶ ὄλεθρος.

Ἀρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

«Πρὸ τοῦ ἀφανισμοῦ ὑψώνεται ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ταπεινωσις προπορεύεται τῆς δόξης».

(Παρ. ιη', 12).

Ὅταν ἐνθυμοῦμαι τὰ νεανικά μου χρόνια, τοὺς γέρους γονεῖς μου, ποὺ με τόση εὐλάβεια πάντοτε μιλοῦσαν γιὰ τὰς θείας ἐντολάς τοῦ Κυρίου, παρὰ τὰς περιωρισμένας γνώσεις ποὺ κατεῖχαν, δὲν μπορῶ παρὰ νὰ ὁμολογήσω, ὅτι τοὺς εἰρωνευόμενα, τοὺς περιγελοῦσα, δὲν ἤθελα κἄν νὰ τοὺς ἀκούσω.

Τὶ ὀπισθοδρομικοὶ ἄνθρωποι ποὺ εἶναι ; Δὲν μποροῦν νὰ καταλάβουν ὅτι σήμερα, στὸν 20ὸν αἰῶνα, ὁ Θεὸς εἶναι μιὰ ἀφηρημένη ἔννοια ποὺ δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ μόνον τὸν με περιωρισμένη διάνοια ἀμόρφωτο λαό, σκεπτόμυνα. Μὲ αὐτὲς τὶς σκέψεις βάδιζα στὴν ζωὴ μου, ξέγνοιαστος καὶ ἀδιάφορος με μεγάλας ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, διότι ἡ ζωὴ γιὰ μένα ἦτο δημιούργημα τῆς θελήσεως καὶ τῆς ἱκανότητός μου.

Βάδιζα καὶ πάντα προχωροῦσα... Οὐδέποτε σκέφθηκα ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ με σταματήσῃ, νὰ με γυρίσῃ κανεὶς πίσω. Ἡ θλίψις δὲν με εἶχε ἐπισκεφθῇ ἀκόμη. Τῆς νιότης τὰ καμώματα μοῦ χάριζαν μεγαλυτέραν δραστηριότητα.

Δυστυχῶς ὅμως, εἶναι ψεύστης ἐκεῖνος ποὺ λέγει ὅτι ὁ δρόμος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι στολισμένος με ὠραῖα δροσερὰ καὶ μωσχολοῦδα λουλούδια.

Τὰ πρῶτα χτυπήματα τῆς μοίρας δὲν ἄργησαν, καὶ μάλιστα στὰ 19 μου χρόνια, νὰ με πληγώσουν, νὰ μοῦ ξεσχίσουν τὴν καρδιά. Ὁρθοποδῆσαν ἀπότομα σὰν μεγάλοι καὶ σκοτεινοὶ ἀδιαπέραστοι βράχοι —οἱ εὐθύνες μου ἀπέναντι τῆς οἰκογενείας μου, προστάτης τῆς ὁποίας ἔγινα ἐγώ. Ἦτο ἓνας κλονισμὸς με μεγάλες ἀντιδράσεις : Ἐργασία καὶ πάλη. Ὁ Θεὸς ἀπὸ μένα ἦτο πολὺ μακριὰ ἀκόμη.

Ἄκολουθεῖ πόλεμος καὶ μετὰ ἐμφύλιος σπαραγμός.

Ἐπακολουθεῖ καί... ἡ φυλακή μου.

Μὲ φθηνὰ ἀνθρώπινα φιλοσοφήματα προσπαθῶ νὰ δικαιολογήσω τὴν νέαν καὶ θλιβεράν μου κατάστασιν, τὴν πτώσιν μου.

Περνοῦνε χρόνια... Καὶ κάπου-κάπου, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, γυρίζουν αἱ σκέψεις μου στὰ περασμένα, στὰ παιδιάστικα, στὰ χρόνια τοῦ σχολείου, στὰ φοιτητικὰ γλεντάκια, στὴν γλυκειά μου μανοῦλα, τὴν ὁποίαν βλέπω συχνὰ στὸν ὕπνο μου νὰ προσεύχεται, νὰ παρακαλῇ καὶ νὰ κλαίῃ γονατιστὴ μπροστὰ στὸν Ἐσταυρωμένο γιὰ μένα, γιὰ τὴν ὑγείαν μου, γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσί μου.

Δύστυχη μανοῦλα! Πόσο πολὺ σὲ πίκρανα, πόσο πολὺ σὲ πόνεσα... Τί μοῦ ἔφταιγες; Γιατί νὰ σὲ πληγώσω τόσο πολὺ; Ἐντρέπομαι γιὰ τὸν λογαριασμό μου. Ἐντρέπομαι νὰ τὴν βλέπω στὶς βαρειῆς καὶ μαῦρες πόρτες τῆς φυλακῆς πονεμένη καὶ δακρυσμένη, μὲ τὸ χιόνι στὴν ψυχὴ καὶ στὰ μαλλιά νὰ ἔρχεται καὶ νὰ φέρῃ κάτι ἀπὸ τὸ ὑστέρημά της γιὰ τὸ παραστρατημένο παιδί της. Αἰσθάνομαι ὅτι δὲν τὴν ἀγάπησα τόσο, ὅσο μ' ἀγαπᾶ. Ὑστερῶ πολὺ ἀπέναντί της καὶ λυποῦμαι. Ἐνας κόμπος ξηρὸς ποὺ βγαίνει ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν ταλαίπωρην καὶ βρώμικην ψυχὴν μου φθάνει στὸ λαϊμό, μὲ πνίγει, πονῶ, τὰ μάτια μου βουρκώνουν.

Πονῶ, διότι νοιώθω, ὅτι μέχρι σήμερα ἡ ζωὴ μου, ἡ καρδιά μου ἦταν ἄδεια καὶ ἀπὸ τὴν πιὸ ἁμορφὴ καὶ ἐλκυστικὴ οὐσία, μία οὐσία ἄυλη, ἀλλὰ καὶ τόσο ζωογόνο καὶ εἰρηνικὴ. Μία οὐσία ποὺ εἶναι τὸ πραγματικὸν ἐλιξήριον τῆς ζωῆς, τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ὁμορφιάς, ἡ ἔννοια τῆς ὁποίας ἀποδίδεται μὲ τὴν λέξιν ἀ γ ἀ π η.

Καὶ γιὰ νὰ νοιώσῃς καὶ γιὰ νὰ γευθῆς τὰ ἀγαθὰ τῆς ἔννοιας αὐτῆς, πρέπει νὰ πονέσῃς καὶ νὰ πονέσῃς πολὺ.

Αὐτὴν ζήτησα ν' ἀποκτήσω ξεκινῶντας ἀπὸ τὴν Ἀγάπην τῆς μάννας, ποὺ ἦταν ἓνα ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ μένα.

Ἄλλὰ κάτι μοῦ ἔλειπε. Μοῦ ἔλειπε ἡ πηγὴ. Τὴν ἀναζήτησα καὶ μοῦ ἀπεκαλύφθη. Ἦταν ἡ ἴδια ἡ πηγὴ μὲ τὴν πηγὴ τῆς καρτερικῆς ὑπομονῆς, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀνεξάντλητης ἀγάπης τῆς μανοῦλας.

Καὶ ἡ πηγὴ αὐτὴ ἦταν ὁ Ἐσταυρωμένος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔβλεπα ἐγὼ στὸν ὕπνο μου νὰ προσεύχεται ἡ γλυκειά μου μανοῦλα, γι' αὐτὸν ποὺ μοῦ μιλοῦσε τόσο συχνὰ στὰ νεανικὰ μου χρόνια, καὶ ἐγὼ ἀντὶ ἄλλου, τῆς προσέφερα ραπίσματα τῆς ἀφροσύνης μου.

Πόσο πολὺ εἶχε πωρωθῆ ἡ καρδιά μου!

Καὶ σήμερα, ὕστερα ἀπὸ τὶς μαστιγώσεις τῆς θείας παιδείας, βλέπω τὸν ἑαυτό μου σ' ἓναν ἀθάνατο καθρέπτη, εἰς τὸν ὁποῖον ἀντικατοπτρίζεται ἡ ὅλη ἀσχῆμα μου: « Ὁ ἄφρων υἶός εἶναι πικρία εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτόν » (Παρ. ιζ', 25).

«Ὁ ἄφρων δὲν ἠδύνεται εἰς τὴν σύνεσιν» (Παρ. ιη', 2), « Διότι ἡ ἀποστασία τῶν μωρῶν θέλει θανατώσει αὐτοὺς καὶ ἡ ἀμεριμνησία τῶν ἀφρόνων θέλει ἀφανήσει αὐτοὺς » (Παρ. α', 32).

Ἐδῶ κλίνει τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας μου !

Καὶ διὰ πρώτην φοράν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ προσευχηθῶ, νὰ ἐμπιστευθῶ τὸν πόνο μου στὸν Ἐσταυρωμένον.

Σηκώθηκα ἀργὰ τὴν νύκτα, σὰν κλέπτης φοβισμένος, ὅταν ὄλοι οἱ ἄλλοι οἱ συγκρατούμενοί μου κοιμώντουσαν καὶ προσευχήθην.

Δὲν μποροῦσα νὰ συγκρατήσω τὴν συγκίνησίν μου, ξέσπασα σὲ κλάματα, σὲ λυγμούς. Στάς ἐρωτήσεις τῶν φίλων μου ποῦ ξύπνησαν τρομαγμένοι, δὲν ἀπήτησα : ἔκλαιγα. . .

Ἦτο μιὰ δραματικὴ νύχτα, ἡ νύχτα τῆς μεταβολῆς, ποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν περιγράψω.

Αἰσθάνθηκα ἓνα μεγάλο ξαλάφρωμα, κάποιον νέο φτερούγισμα στὴν ψυχὴ μου, κάποια ἀλλαγὴ. . . Σὰν νὰ πετοῦσα . . . Δὲν ἤμουν ὁ ἴδιος.

Αἰσθανόμουν αὖτε σὰν νὰ σταμάτησε νὰ λειτουργῇ τὸ μυαλό μου, ὅτι ξέφυγα ἀπ' τὰ βαρεῖὰ χέρια κάποιου τέρατος, τοῦ τέρατος τῆς κακίας, τῆς ἀμαρτίας. Ἐσβυσαν οἱ ἐπιθυμίαι τῆς σαρκὸς στὸ περίλαμπρο φῶς τῆς ἀγάπης : « Διότι τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον » (Ἰωάνν. γ', 16).

Δὲν ἦτο ἀπλῶς ἓνα συναίσθημα τῆς ἀμαρτωλότητός μου, ἀλλὰ κάτι διάφορο, κάτι ποῦ μοῦ ἔδωσε τὴν δύναμι νὰ ἀνανεώσω τὸν ἑαυτό μου, ὄχι μὲ τίς ἴδιαι δυνάμεις πλέον, ἀλλὰ διὰ τῆς ὑπακοῆς μου εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος μοῦ προσέφερε νέας ἀρχάς, νέα πνοή, πνοὴν ζωῆς (Ἰωάνν. ε', 21· ια', 25· Ρωμ. η' 2). Τὸ μέγα θαῦμα συνετελέσθη !

Ἡ μετάνοια, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ ἐκάλεσεν ὁ Ἰησοῦς (Β' Πέτρ. γ', 9) ἔγινε δεκτὴ, διότι ἀπέκτησα μέχρι σήμερα τὴν ἀπολεσθεῖσαν χαρὰ καὶ εἰρήνην. Καὶ τὸ μυστικὸ τῆς ψυχικῆς μου γαλήνης καὶ ἡρεμίας πηγάζει ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κυρίου (Ἡσ. νδ', 17), ὅτι ἴσταται πλησίον ἀπάντων τῶν φοβουμένων αὐτόν (Ψαλμ. ρμε', 18).

Ἦλθα στὸ φῶς καὶ κατανόησα τὴν Ἀλήθεια καὶ τὸ δρόμο τῆς Σωτηρίας (Β' Κορ. δ', 6· Ἰω. γ', 17). Ἦτο ἓνας σταθμὸς μεταβολῆς τοῦ χαρακτῆρος μου, ἀλλαγῆς ψυχικῆς. Ἐὰν ἀμβιβάλλης : « Ἐρχου καὶ ἴδε » (Ἰωάνν. α', 47).

Τώρα κατάλαβα, ὅτι ἡ ζωὴ μου εἶναι κεκρυμμένη μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Θεῷ (Κολ. γ', 14).

Ὁ Θεὸς πλούσιος εἰς τὸ ἔλεος, ἐνῶ ἤμουν ἀμαρτωλός, μὲ

Ἐπίσκεψις στὴν ἁγία Πόλη

ΨΥΧΙΚΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΣΕ ΣΙΛΩΑΜΙΚΗ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΙΣ ΕΥΛΑΒΙΚΗ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Μιά ἀλησμόνητη νύχτα τῶν Χριστουγέννων

Γεμάτη συγκίνησι ἡ ἐξόρμησίς μας πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν τῆς Σιών καὶ ἡ παραμονή μας εἰς αὐτήν. Καὶ τὸ ἴδιο αἶσθημα μᾶς παρακολουθοῦσε στὸ γυρισμό μας μέχρι τῆς ἀφίξεως πίσω στὸν τόπο ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξεκινήσαμε. Καὶ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ εἶναι διαφορετικὸ τὸ αἶσθημα ποῦ πλημμυρίζει κάθε χριστιανικὴ ψυχὴ καὶ γεμίζει τὸν ἐσωτερικὸ χριστιανικὸ κόσμον μὲ τὴν σκέψι μόνον τῆς ἐπισκέψεως τῶν τόπων, ὅπου ἐγεννήθηκε, ἔζησε, ἐδίδαξε καὶ ἔμαρτύρησεν ὁ Χριστὸς γιὰ νὰ λυτρώσῃ τὴν ἁμαρτωλὴ ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα ἀνθρωπότητα. Ἡ παράδοσις, ὁ θρῦλος καὶ ἡ ἀναμφισβήτητη πραγματικότης ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ τῆς ἀγιότητος τῶν Τόπων αὐτῶν γίνεται ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν τοῦ ξεκινήματός μας πρὸς τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ ἕνας φωτεινὸς ὄραματισμὸς ποῦ μᾶς ἀγκαλιάζει καὶ μᾶς κρατεῖ σ' ἕνα ὥραϊο καὶ ἐπιβλητικὸ ὄπτασιον. Ἀδιαφοροῦμε γιὰ κάθε διαφορετικὸ ἐπαγγελματικὸ σκοπὸ τοῦ μακρυνοῦ ταξειδίου μας αὐτοῦ. Ἡ πίστις μας πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ ἡ ψυχικὴ μας γαλούχησις μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὴν μορφήν τοῦ Χριστοῦ γίνονται προπομποὶ καὶ καθοδηγηταὶ μας στὸ ἱερὸ αὐτὸ ξεκίνημά μας καὶ τὸ προσκύνημα στὴν ἱερὴ πόλιν. Μόνον ἡ ἀθεΐα εἶναι δυνατὸν ν' ἀφήσῃ ἀσυγκίνητο καὶ ἀδιάφορο τὸν ἐπισκέπτη τῆς πόλεως αὐτῆς τῆς καθηγιασμένης μὲ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου. Ἀνευλαβεῖς ἐπιχειροῦν καὶ

ἐξωοποίησε μετὰ τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς χάριτός του » (Ἐφεσ. β', 4 - 8).

Ὡς ποίημα κτισθὲν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ διὰ πίστεως τιμώμενος καὶ ἀποκαλούμενος ὡς « οἰκεῖος τοῦ Θεοῦ » (Ἐφεσ. β', 19), ὡς πολίτης τοῦ οὐρανοῦ (Φιλιπ. γ' 20 - 21) κάμπτω τὰ γόνατά μου γιὰ νὰ μοῦ φανερώσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης Αὐτοῦ, γιὰ νὰ γνωρίσω, περισσότερον τεθεμελιωμένος ἐν ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ, τὴν πανσοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

« Κύριε, θέλω σὲ δοξολογήσει, διότι ἂν καὶ ὠργίσθης ἐναντίον μου, ἐστράφη ὁ θυμὸς σου καὶ μὲ παρηγόρησας » (Ἦσ. ιβ', 1, 2, 3).

Ὁ ἐλάχιστος ἐν Κυρίῳ Ι.Κ.

σήμερα ακόμη νὰ χαρακτηρίσουν τὸ προσκύνημα τῶν χριστιανῶν στὴν Ἱερουσαλήμ ὡσὰν τουριστικὴ ἐξόρμησι χωρὶς κανένα ἄλλο βαθύτερο καὶ ἐπιβλητικώτερο περιεχόμενο. Τὸ ἀντίκρουσμα καὶ μόνον τῆς ἁγίας Πόλεως καὶ ἡ πρώτη ἐπικοινωνία μετὸς ἁγίου Τόπου καταρρίπτει τὸ ἀσεβὲς ἐπιχείρημα. Ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ αἰσθάνεται ἀπὸ τὴν στιγμὴ τῆς ἀφίξεως στὴν πόλιν αὐτὴ τὸ μεγάλο καὶ ἄρρηκτο δεσμὸ τῆς πρὸς τὴν ψυχὴ τῆς πόλεως. Εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ζωὴ καὶ ἡ πνοὴ τοῦ μεγάλου μυστηρίου ποῦ ἐδημιουργήθηκε ἀπὸ τὴν ὑπέρτατη θυσία τοῦ Λυτρωτῆ. Κάθε γωνιὰ τῆς πόλεως καὶ κάθε πέτρα τῆς ἀνιστοροῦν σελίδες τῆς ζωῆς καὶ τοῦ σταυρικοῦ μαρτυρίου τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὴν πίστι καὶ τὸν γαλουχημένο ἀπ' αὐτὴν ψυχικὸ κόσμον μας ὡς πρωτοπόρους καὶ καθοδηγητάς μας στὴν ἐπίσκεψι αὐτὴ περιπλανώμεθα γύρω πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Ἡ κατάνυξι καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ σεβασμοῦ χριστιανῶν καὶ ἑτεροδόξων διάχυτη σὲ ὅλη τὴν ἀτμόσφαιρα. Ἡ φυσιγνωμία καὶ ἡ ἱστορία τοῦ μάρτυρος Θεανθρώπου ἔχουν ἐπιβληθῆ σὲ βαθμὸ ποῦ ἂν συγκινῆ τὸν χριστιανικὸν κόσμον δὲν ἀφίνει ἀδιάφορο καὶ ἀνευλαβῆ καὶ τὸν μουσουλμανικὸν ἀραβικὸν κόσμον. Ὑπερήφανοι οἱ Ἀραβες, μεγάλο μέρος τοῦ ἀραβικοῦ πληθυσμοῦ, διότι ἔχουν ἀγκαλιάσει μέσα τους τὸν Χριστὸν καὶ τὴν πίστι πρὸς Αὐτὸν καὶ διότι εἶναι χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι μάλιστα.

Ἡ προβολὴ τῆς Ὀρθοδοξίας γίνεται ἀμέσως καταφανὴς στὸν χριστιανὸ ἐπισκέπτη. Συμφασμένη ἡ Ὀρθοδοξία ὡς θρησκευτικὸ δόγμα μετὴν ἱστορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ποῦ εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἡ ἱστορία καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδος διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Εὐνοούμενος τοῦ Θεοῦ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ποῦ ὁ δεσμὸς του μετὴν θρησκείαν ἔγινε ἄρρηκτος στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις του. Σ' αὐτὴν τὴν ὑποβλητικὴν ἀτμόσφαιραν στὴν ὁποίαν ἀπετύπωσε ὡς σφραγίδα ὀλοζώντανῃ ὁ Χριστὸς καὶ τὴν ἔχει ἐξιδανικεύσει καὶ καθαγιασθεὶς μετὴν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἀναζητοῦμε μετὰ λαχτᾶρα καὶ βαθὺ αἶσθημα συγκινήσεως ν' ἀντικρύσουμε καὶ νὰ ζήσουμε τοὺς τόπους καὶ τὰ ἰδρύματα, τὰ ἐρείπια καὶ τὶς γωνιὰς ἀκόμη τὶς καθαγιασμένες ἀπὸ τὴν πνοὴν καὶ τὸ μαρτυρικὸ αἷμα τοῦ Σωτῆρος.

*
**

Ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὸ ἑορτολόγιον τῆς περιοχῆς αὐτῆς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς μᾶς βρίσκει τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μας στὴν ἁγίαν Πόλιν. Οἱ οὐρανοὶ ὀλόφωτοι ἀγάλονται καὶ ὅλη ἡ γύρω κτίσις χαίρεται τὴν ἡμέραν αὐτὴν

καὶ δοξολογοῦν τὸ θαῦμα τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. Ἡ σκέψις καὶ ἡ ψυχὴ μας καλπάζουν πρὸς τὴν Βηθλεέμ. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ παρακολουθοῦμε νοερώς τὴν πορεία τῶν μάγων. Ὁραματιζόμεθα μὲ τὰ μάτια τῆς πίστεως ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸ φῶς τοῦ ἀστέρος πού ὠδήγησε τοὺς μάγους ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ καὶ ὡσὰν ν' ἀκοῦμε στὸ ἀντίκρουσμα τῶν ποιμένων πού σκορπισμένοι στὸ δρόμο μας βόσκουν ἀνίδεοι τὰ κοπάδια των τὴν δοξολογίαν τῶν ἀγραυλοῦντων τὴν νύχτα ἐκείνη πλησίον τοῦ ἱεροῦ Σπηλαίου ποιμένων. Ἐνας μικρὸς σταθμὸς πρὸ τῆς ἐπισκέψεώς μας στὸ Σπήλαιο ἢ ἐπίσκεψι στὴν πλησίον μονή. Γνωστὸς ἀπὸ τὴν θητεία του ὡς ἑξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου στὴν Ἀθήνα ὁ ἡγούμενος Ἰακίνθος μᾶς προσφέρει τὴν σύντομη αὐτὴν φιλοξενία του καὶ μερικὲς χρήσιμες πληροφορίες.

Σὲ λίγη ὥρα μᾶς πληροφορεῖ ὅτι θὰ ἤρχοντο οἱ δύο Πατριαρχαὶ, ὁ Οἰκουμενικὸς καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, γιὰ τὸ προσκύνημα καὶ τὶς ἱεροτελεστίας τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τῆς νυκτερινῆς λειτουργίας τῶν Χριστουγέννων, θὰ τοὺς ὑπεδέχοντο στὰ πρόθυρα τοῦ μοναστηριοῦ ἑφιπποὶ στρατιῶτες, ὁ κληρὸς μὲ τὸν ἐπίσκοπο Πέλλης ἐπὶ κεφαλῆς καὶ προπορευόμενοι πεζῆ ραβδοῦχοι. Ἐθιμοπερίεργο καὶ συγκινητικὸ οἱ ραβδοῦχοι αὐτοὶ μὲ στολὲς καὶ μὲ τὶς πελώριες ράβδους πού ἀνεβοκατεβαίνουν χτυπῶντας ἀρμονικὰ τὸ λιθόστρωτο δρόμο, ἐνῶ ἔπεται ἡ μεγάλη συνοδεία τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν. Προηγούμεθα τῆς πατριαρχικῆς αὐτῆς συνοδείας γιὰ νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Σπήλαιο καὶ νὰ προσκυνήσουμε γονυπετεῖς τὸ τόπο ὅπου ἐτέχθη ὁ Κύριος. Κάτω ἀπὸ ἓνα σκοτεινὸ ὑπόγειο πού διασχίζομεν ὀδεύοντας πρὸς τὸν τόπο τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς Ἐνανθρωπήσεως αἰσθανόμεθα νὰ ταρασσεται τρέμοντας ὁ ἐσωτερικὸς μας κόσμος. Ἡ φωνὴ μας βυγμωμένη μέσα σ' ἓνα κύμα συγκινήσεων καὶ τὰ μάτια μας βουρκωμένα ἀπὸ δάκρυα. Μπροστὰ στὸ Σπήλαιο πού σταματᾶμε ὡσὰν νὰ ἔχη ἀλλάξει γύρω μας ὁ ρυθμὸς τοῦ ἔξω κόσμου πού τὸν ἐζήσαμε πρὶν ἀπὸ λίγη ὥρα. Ἡ Φάτνη ἐκεῖ πλησίον καὶ τὰ σπάργανα πού σώζονται ἀκόμη συμπληρώνουν τὴν ἐντύπωσί μας πού δύναται νὰ συνοψισθῇ στὴν λέξι «ψυχικὸ θάμβος». Σκύβουμε καὶ προσκυνοῦμε τὸ Σπήλαιο, μὲ τὸν ἀστέρα ἀνάγλυφο πού ζωντανεῖει στὰ μάτια καὶ τὴν σκέψι μας τὸν ἀστέρα πού ὠδήγησε τοὺς μάγους πρὸς τὸν τόπο τῆς θείας Γεννήσεως καὶ πού τοὺς ξεπροβόδισε κατόπι ὡς τὰ σύνορα τῆς χώρας των, ὅπου ἐπέστρεψαν χωρὶς, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἀγγέλου, νὰ ἐξαγγείλουν στὸν Ἡρώδη, ὅπως τοὺς εἶχε προστάξει, τὸν τόπον ὅπου ζγεννήθηκε τὸ θεῖο Βρέφος.

Καθώς αφίνουμε συγκινημένοι τὸ Σπήλαιο γυρίζοντας πρὸς τὰ πρόθυρα τῆς ἐκκλησίας τῆς Γεννήσεως, χορὸς μικρῶν καλλιφώνων παιδιῶν ψέλνουν τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις».

Καὶ στὰ μάτια μας ὁ χορὸς αὐτὸς μᾶς διδὲι ἐντύπωσιν τοῦ χοροῦ τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων ποῦ δοξολογοῦσαν τὴν ὥρα τῆς Ἐνανθρωπήσεως τὸν Θεό. Οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησίας ἤχοῦσαν χαρμόσυνα καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους αὐτοὺς καὶ τῶν ράβδων ποῦ χτυποῦσαν ἀρμονικὰ οἱ ραβδοῦχοι τῆς ἀκολουθίας τῶν δύο Πατριαρχῶν ἕνας κόσμος συνέρρει εὐλαβικὰ στὸ ναὸ γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἔσπερινὸ τῆς μεγάλης γιορτῆς. Πελώρια ἡ ἐκκλησία τῆς Γεννήσεως. Παρακολουθήσαμε τὴ μεταμεσονύχτιο λιτανεία καὶ τὴν λειτουργία. Ποτὲ δὲν ἐγνώρισε ἡ ἐκκλησία αὐτὴ πανηγυρικώτερη χριστουγεννιάτικη λειτουργία μὲ δύο Πατριάρχας προεξάρχοντας καὶ μὲ συλλειτουργοὺς των ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀρχιερέων τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν Ἱεροσολύμων. Μία ἀτμόσφαιρα ὅμως περίεργη κατὰ τὴ νύχτα αὐτὴ τῆς χριστουγεννιάτικης λειτουργίας. Ψαλμωδιές ἑλληνορθόδοξες, οἱ Κόπτες ποῦ λειτουργοῦσαν στὴν παρακείμενη πτέρυγα τοῦ ναοῦ καὶ οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Σῦροι σὲ ἄλλες γωνιές πίσω ἀπὸ τὴν μεγάλη βασιλικὴ τοῦ ἑλληνορθόδοξου ναοῦ. "Ολοὶ ἔψελναν στὴν ἰδίᾳ τους γλῶσσα ἀμιλλώμενοι μάλιστα Κόπτες καὶ Σῦροι στὴν ἑντασι τῆς κραυγαλέας φωνῆς τους. Ἀφίνουμε τὸν ναὸ μὲ κεφάλι ποῦ ἐτρίκλιζαν μέσα του οἱ λογιῆς-λογῆς φωνές. Φεύγοντας ὅμως ἐπέρναμε στὴν ψυχὴ μας κάτι ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦ Ἱεροῦ Σπηλαίου. Καὶ μᾶς παρακολουθοῦσε γιὰ ὤρες πολλὰς ἡ συγκλονιστικὴ δύναμις τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ.

*
*
*

Αὐτὴ ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων στὰ Ἱεροσόλυμα ἐκράτησε τὸν ἑαυτό μας σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀπομακρυνθοῦμε. Τόση ἦταν ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἀντικρύσματος καὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ θείου Σπηλαίου, ὥστε νὰ παραμερίζεται κάθε ἀνθρώπινη σκέψις. Βιαστικοὶ ὡς τόσο ἐπισκέπτες καὶ προσκυνητὲς τῆς ἀγίας πόλεως καὶ τῶν ἁγίων τόπων της προσπαθοῦμε κάτω ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ μυστηρίου τῆς Βηθλεὲμ νὰ ζήσουμε καὶ τὸ ὅλο χριστιανικὸν μυστήριον ποῦ συνθέτει ἡ ζωὴ, ἡ διδασκαλία, τὸ μαρτύριον καὶ ὁ θάνατος τοῦ Θεοῦ. Ἐνας κόσμος ὁλόκληρος γύρω ἀπὸ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ποῦ ἀγκαλιάζει τὴν ἀγία πόλι καὶ προσφέρεται στὸν εὐλαβικὸ ἐπισκέπτη καὶ προσκυνητὴ σὲ ὅλες τὶς μορφές τῆς ἐξελιξεῶς του. Πρὸς τὸ βάθος ἡ Ἱερικῶ. Ἡ Γεθσημανὴ κατόπιν τὸ χωρίον μὲ τὴν συνάθροισιν τῶν ἀποστόλων ἀπὸ τὰ

πέρατα τῆς γῆς διὰ νὰ κηδεύσουν τὸ σῶμα τῆς Παρθένου, ἡ μικρὴ Βηθανία μὲ τὸν τάφο τοῦ φίλου τοῦ Χριστοῦ Λαζάρου καὶ τὸ σπῖτι τῶν δύο ἀδελφῶν του τῆς Μάρθας καὶ τῆς Μαρίας, οἱ τόποι τοῦ μαρτυρίου κατόπιν καὶ ὁ ἀγωνιώδης δρόμος ἀπὸ τὸ Πραιτώριο πρὸς τὸν Γολγοθᾶ μὲ σταθμούς ἔξω ἀπὸ τὸ σπῖτι τοῦ Σίμωνος τοῦ Κυρηναίου πού ἀγγάρεψαν γιὰ νὰ ἄρῃ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἁγίας Βερονίκης τῆς παρθένου πού ἐσφόγγισε μὲ τὸ μαντήλι της τὸ κἀθίδρο μέτωπο τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν πορείαν του πρὸς τὸν Κρανίου τόπον μᾶς σέρνουν ὅλα κοντὰ τους καὶ ἀκολουθοῦμε μὲ βαθεῖα συγκίνησι ὅλο τὸ δρόμο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Λυτρωτῆ μὲ πρωτοπόρο καὶ καθοδηγητὴ μας πάντοτε τὴν πίστι μας καὶ τὴν ψυχικὴ μας γαλούχησι ἀπὸ τὴν πίστι μας αὐτῆ.

Ὁ τάφος ἐν συνεχείᾳ καὶ ἡ ἀνάστασις μὲ τὸν ἀποκυλισθέντα ἐκ τοῦ λαξευμένου μνημείου λίθου πού τὸν προσκυνοῦμε ἐπάνω σὲμιὰ μικρὴ ἁγία Τάπεζα στὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως ἀναταράσσει τὴν ψυχὴ μας πού σὲ μιὰ συγκλονιστικὴ τῆς ἀνάτασι ὑψώνεται πρὸς τὸν Θεό. Δὲν χρειάζεται ἴσως ἀπολύτως λεπτομερῆς ἐπίσκεψις καὶ ἔρευνα στοὺς τόπους αὐτοὺς πού κλείει εὐλαβικὰ στοὺς κόλπους της ἡ ἁγία Ἱερουσαλήμ γιὰ νὰ ἀγκαλιάσῃ ὁ βιαστικὸς προσκυνητὴς στὸ γρήγορο πέρασμά του στὴν ψυχὴ του τὸ σύνολο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θείου δράματος. Τὸ βιαστικὸ προσκύνημα, ὅπως τὸ ἰδικό μας, σ' ἓνα γρήγορο ἐπαγγελματικὸ πέρασμά μας, ἐστάθηκε ἄρκετὸ γιὰ νὰ μεταρσιωθῆ καὶ νὰ ἀναβαπτισθῆ ἡ ψυχὴ μας μέσα σὲ μιὰ πραγματικὴ Σιλωαμικὴ κολυμπήθρα. Καὶ τῖς ἱερῆς εὐλαβικῆς ἀναμνήσεις μας ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψι στοὺς ἁγίους τόπους θὰ συμπληρώνη ἡ ἀνάμνησις καὶ ἄλλων ἱερῶν τόπων συνδεδεμένων ὅλων μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ πέρασμα τοῦ Λυτρωτῆ ἀπὸ τὴν ἁγία Πόλι. Θὰ ὀραματιζώμεθα γιὰ πολὺν χρόνον ἀσφαλῶς τὸ περίλαμπρο ναὸ τοῦ Σολομῶντος, τὸν τόπον ὅπου προσέφυγεν ὁ Ἀβραάμ διὰ τὴν ζητηθεῖσαν ἀπὸ τὸν Θεὸ θυσία τοῦ υἱοῦ του καὶ τὸ τεῖχος γύρω ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ ναὸ πού μετεβλήθη σήμερον σὲ τέμενος τοῦ Ὁμάρ κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀντηχοῦσε ὁ θρῆνος τῶν Ἑβραίων γιὰ τὸν κατατρεγμὸ καὶ τὴν διασπορὰ τῆς φυλῆς των.

Ἱερουσαλήμ! Ἱερουσαλήμ! Ἡ ἁγία Πόλις πού ἀγκαλιάζει κάθε χριστιανικὴ ψυχὴ καὶ τὴν κρατεῖ σ' ἓνα ἀτελείωτο θάμβος καὶ μιὰ αἰώνια ἀνάτασι. Ἡ ἐπίσκεψις της ἔστω καὶ ἡ γρήγορη δικαιολογεῖ τὸν μύχιον καὶ εὐσεβῆ πόθον κάθε χριστιανοῦ.

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ»
Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»**

**Μᾶς φέρνει βλάβη πολὺ μεγάλη
τὸ νὰ μὴ κοινωνοῦμε συχνά.**

Ἦτανε κάποιος, πού τὸν ἐλέγανε Ρωμανὸ καὶ εἶχε ἓναν ἀδελφὸ ἱερέα, πού τὸν ἐλέγανε Ἀχθάβιο· κι' αὐτὸς ἦτανε μοναχὸς στὸ κοινόβιο τοῦ ἁγίου Εὐθύμιου καὶ πολυφημισμένος γιὰ τὴν ταπεινωσύνη του καὶ γιὰ τὴν εὐσέβειά του.

Ἀντίθετα λοιπὸν ὅλως διόλου πρὸς τὸν ἀδελφὸ του, ὁ Ρωμανὸς ἐκεῖνος ζοῦσε μιὰ ζωὴ κακὴ καὶ παραλυμένη. Καὶ κάποιος πού τὸν φθονοῦσε γιὰ τὴν μεγάλη του περιουσία τὸν παρακολουθοῦσε μὲ κακούργα διάθεση καὶ ἤθελε νὰ τοῦ κάμη κακὸ καὶ νὰ μπορέση νὰ τ' ἄρπάξῃ τὴν περιουσία του. Κι' ἐπειδὴ, ὅσο καὶ νὰ πάσχισε δὲν τὸ κατῶρθωσε, πῆγε στὴν Ἐλευθερούπολη σὲ κάποιον μάγο καὶ τὸν ἀκριβοπλήρωσε, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ στὸ σκοπὸ του.

Ἄρχισε λοιπὸν ὁ μάγος τὶς καταραμένες του τέχνες, ἐνῶ ὁ Ρωμανὸς δὲν εἶχεν ὅλως διόλου ἰδέα γι' αὐτὰ πού ἐμψχανεύονταν ἐναντίον του ὁ κακοῦργος, κι' ἐξακολουθοῦσε νὰ μένη στὸ ἐξοχικὸ του σπίτι. Σὲ λίγο λοιπὸν τοῦ φανερωθῆκανε κάποια μουδιάματα στὸ κορμί του καὶ ἄρχισε νὰ τὸν κυριεύῃ μιὰ παράξενη νάρκωση. Ἀντιδρῶσε ὅμως ἀποφασιστικὰ καὶ ξανάβρισκε, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐνεργητικότητά του κι' ἔτσι μπόρεσε νὰ ξεφύγῃ λίγο καιρὸ τὶς μαγγανείες καὶ τὰ τεχνάσματα τοῦ μάγου. Μὰ σὲ λίγο τὸ κακὸ ἐχειροτέρευε· καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔβγαινε πλέον ἔξω, παρά ἔμενε κατάκοιτος, στὸ σπίτι του· καὶ τοῦ φανερώθηκεν ὑδρωπικία, χωρὶς νὰ μποροῦνε οἱ γιατροὶ νὰ τοῦ κάνουνε πλέον τίποτα καὶ ἡ κατάστασή του, ὅλο καὶ χειροτέρευε καὶ οἱ δικοί του δὲν ἔλειπαν ἀπὸ κοντά του οὔτε μιὰ στιγμή.

Ἀπελπιστήκανε λοιπὸν καὶ τὸν ἐκλαίγανε σὰν πεθαμένο· κι' αὐτὸς καταλαβαίνοντοτας πὼς ἐπαραβάρυνε καὶ πὼς τὸ τέλος του ἐπλησίαζε, ἐγύρισε καὶ τοὺς ἐκύτταζε, μόλις καὶ μετὰ βίας ξεχωρίζοντας τὶς φυσιογνωμίες τους καὶ τοὺς παρακάλεσε νὰ βγοῦνε λίγο ἔξω καὶ νὰ τὸν ἀφήσουνε μονάχο. Κι' ὅταν ἐνοιωσε γύρω του ἡσυχία, ἐγύρισε πρὸς τὸν τοῖχον, ὅπως τῶκανε κάποτες κι' ὁ μεγάλος ἐκεῖνος Ἐζεκίας, καὶ προσευχήθηκε, μ' ἄκρα συντριβὴ στὸ Θεό, λέγοντάς του.—«Θεέ μου παντοδύναμε, σὺ πού εἶπες πὼς «ὅταν μετανοιώσης κι' ἀναστενάξης τότε θὰ σωθῆς», ρίξε εὐσπλαχνικὰ τὴ ματιὰ σου κι' ἐπάνω μου καὶ

σῶσε με ἀπὸ τὴν συμφορὰ μου κι' ἀπὸ τὸ χαροπάλαιμά μου αὐτό».

Καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη τοῦλθε στὸ νοῦ του ἡ θύμηση τοῦ ἁγίου Εὐθύμιου καὶ τὸν ἔκραζε δυνατὰ νὰ ληθῆ κοντά του καὶ νὰ γίνῃ ὁ μεσίτης του στὸ Θεό, γιὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ δεινὰ του. Κι' ἀμέσως, σὰν νὰ βυθίσθηκε σ' ἔκσταση, βλέπει κάποιον ἀσπρομάλλη μοναχὸ νὰ μπαίνει στὴν κάμαρά του καὶ πλησιάζοντας κοντά του νὰ τοῦ λέῃ — «Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω;»

Τὸν ἐκυρίεψε λοιπὸν καὶ φόβος καὶ λαχτᾶρα μαζί καὶ τοῦ εἶπε, — «Ποιὸς εἶσαι τοῦ λόγου σου, δέσποτά μου;» Κι' ἐκεῖνος τ' ἀπάντησεν ἤσυχα ἤσυχα — «Εἶμαι ὁ Εὐθύμιος, πού τὸν ἐφώναζες λίγο προητέρα· μὴ φοβάσαι λοιπὸν πού με βλέπεις καὶ πές μου τί ἔχεις κι' ἀπὸ τί ὑποφέρεις».

Κι' αὐτὸς τότες τοῦδειξε τὴν ὑδρωπικὴ του κοιλία κι' ἐκεῖνος, σμίγοντας καὶ σηκώνοντας τὰ δυὸ του δάκτυλα, τὰ μεταχειρίσθηκε σὰν νάτανε μαχαίρι καὶ σχίζοντας τὴν πρισμένη κοιλία του, ἀφῆκε νὰ τρέξῃ τὸ ὑγρὸ πού τοῦφερνε τὴν ἀρρώστια καὶ ὕστερα ἔβγαλεν ἀπὸ μέσα της κάτι πού ἔμοιαζε σὰν πέταλο ἀπὸ καλάϊ, πού ἐπάνω του εἶχε κάποια σκαλίσματα καὶ τ' ἀπίθωσεν ἐπάνω στὸ τραπέζι. Ἐπειτα ἔρραψε πάλιν τὴν τομὴ μὲ τὰ δάκτυλά του, σὲ τρόπο πού νὰ μὴ φαίνεται καθόλου, καὶ τὸν ἔκαμε τελειῶς καλὰ καὶ τὸν ἀπάλλαξεν ἀπὸ τὸ δρᾶμα του, κι' ἀπὸ τὴν βασκανίαν τοῦ μάγου κι' ἀπὸ τὴν δαιμονικὴν συνέργειαν· καὶ τοῦ εἶπε·

— «Νὰ ξέρης πῶς σοῦχανε κάνει δαιμονικὰ μάγια· μὰ καὶ πάλι σὲ τίποτα δὲν θὰ μπορούσαν νὰ σὲ βλάψουνε, ἂν δὲν συνεργούσες καὶ σὺ ὁ ἴδιος. Γιατὶ πές μου· δὲν ὠρίζες καὶ δὲν εἶχες δικό σου ὄλο τὸν καιρό; Κι' ὅμως οὔτε σοῦ πέρασε ἀπὸ τὸν νοῦ νὰ πᾶς μιὰ φορὰ στὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ μεταλάβῃς σὰν χριστιανὸς τ' ἄχραντα μυστήρια! ἀλλὰ ζοῦσες ἀνάμελα κι' ἀστόχαστα, χωρὶς νὰ δίνῃς καμμιά σημασίαν καὶ χωρὶς νὰ γνοιάζεσαι ὅλως διόλου γιὰ τὴν ψυχὴ σου. Ἀφοῦ ὅμως σ' εὐσπλαγχνίσθηκεν ὁ Θεὸς καὶ σ' εὐεργέτησε στὴ δύσκολή σου αὐτὴ περίστασι, κύτταξε ἀπὸ ἐδῶ καὶ στὸ ἐξῆς, νὰ μὴ δείχνης, τὴν ἴδιαν ἀναμέλιαν γιὰ τὴν σωτηρίαν σου...».

Σὰν τ' ἄκουσεν αὐτὰ ὁ Ρωμανός, σηκώθηκε παρευθὺς ἀπὸ τὸ κρεβάτι, ὄρθιος καὶ γερός καὶ μ' ἐξαφανισμένον ἐντελῶς τὸν ὄγκο καὶ τὸ φούσκωμα τῆς κοιλιᾶς του. Ἐφώναξε λοιπὸν τοὺς δικούς του, καὶ τοὺς διηγῆθηκε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἁγίου καὶ τοὺς ἀνιστόρησε πῶς μὲ τὰ δυὸ του δάκτυλα τοῦ ἔκαμε τὴν τομὴν καὶ τὸν ἐγιάτρευε καὶ γενικὰ τὸ ὄραμά του καὶ τὴν θαυματουργίαν πού τοῦ ἐγένηκεν ἐκείνη τὴν ἡμέραν. Κι' ἀπὸ τότες ἕως σή-

μερα, κάνει μεγάλη πανήγυρη στη γιορτή του και αποδίνει στον Άγιο τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη του.

**Οί επιδεικτικὲς κηδεῖες εἶναι ἀνωφέλευτες
καὶ πρέπει ν' ἀποφεύγωνται.**

Όταν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης προαισθάνθηκε πὼς πλησίαζεν τὸ τέλος του, ζήτησε νὰ ἰδῆ τὴν κυρία τοῦ σπιτιοῦ ποῦ ἔμενε, ποῦ ἦτανε καὶ ἡ μητέρα του. Τὸν ἐπήγανε λοιπὸν κοντὰ της. Μὰ καὶ τότες, ἐνῶ τὴν λαχταροῦσε καὶ ἤξερε πὼς κι' αὐτὴ ζοῦσε μὲ τὴ λαχτάρᾳ του, καὶ πάλι συγκράτησε καὶ τὴ γλῶσσά του καὶ τὴν καρδιά του, ποῦ κτυποῦσε δυνατὰ, καὶ δὲν τῆς φανέρωσε διόλου ποιὸς ἦτανε.

Μὲ φερσίματα λοιπὸν καὶ μὲ λόγια ταπεινὰ τὴν εὐχαρίστησε καὶ τῆς εἶπε—«Ότι κάνατε γιὰ μένα τὸν ξένο καὶ τὸν φτωχόν, τὸ ξέρω καλά, πὼς θὰ τὸ πληρώσῃ ὁ Θεός· γιατί δικὰ του λόγια εἶναι τὸ «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοὶ ἐποιήσατε». Ἐπειδὴ ὅμως καταλαβαίνω πὼς κοντὰ μου εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου, θέλω νὰ σὲ παρακαλέσω καὶ νὰ σοῦ ζητήσω μιὰ τελευταία χάρι, βάζοντας μάρτυρα τὸν Θεό, ποῦ στὰ χέρια του εἶναι ἡ ζωὴ ὅλων μας. Θέλω λοιπὸν σὰν πεθάνω νὰ μὴ μ' ἀλλάξετε ρούχα, οὔτε νὰ μὲ θάψετε πουθενὰ ἄλλοῦ· παρὰ νὰ μὲ θάψετε, μὲ τὰ κουρέλια αὐτὰ ποῦ φορῶ, στὸ μέρος ποῦ μόνος μου καὶ μὲ τὰ χέρια μου ἔφτιαξα τὴν καλύβα μου».

Αὐτὰ παράγγειλε στὴ μητέρα του. Κι' αὐτὴ τὸ δέχθηκε πρόθυμα καὶ τὸν ἐβεβαίωσε κατηγορηματικά, πὼς θὰ συμμορφωθῆ μὲ τὴν παραγγελία του, μὴν ξέροντας ἀκόμη πὼς εἶναι παιδί της· γιατί αὐτὸς σκέφθηκε, πολὺ φρόνιμα καὶ συνετὰ, νὰ τῆς πάρῃ τὸ λόγο της γι' αὐτό, προτοῦ νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ. Σὰν πέθανε ὅμως ἀποκαλύφθηκεν ἡ ἀλήθεια· καὶ μάθανε οἱ γονεῖοί του, πὼς αὐτὸς ἦτανε ὁ ἀγαπημένος τους Ἰωάννης, ποῦ μὲ τόση λαχτάρᾳ τὸν ἀναζητοῦσανε, καὶ τοὺς τὸ φανέρωσε, μόνο γιατί τὸν ὠρκίσανε, καὶ παρευθὺς ἐξεφύχησε. Ἡ μητέρα του λοιπὸν τότες ἐξέχασε τὴν παραγγελία του καὶ νικημένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη της τὸν ἐγδυσεν ἀπὸ τὰ κουρέλια ποῦ φοροῦσε καὶ τὸν ἔντυσε μὲ φορέματα καινούργια καὶ λαμπρά. Καὶ τότες ἔπαθε παρευθὺς ἡμιπληγία καὶ δὲν μποροῦσε νὰ κινηθῆ καθόλου, ἐπειδὴ τὸ παιδί της, ἀπὸ τὴ μεγάλη του ἀγάπη πρὸς τὸ Χριστό, δὲν τῆς συγχώρεσε ν' ἀθετήσῃ τὸν ὄρκό της καὶ τὴν ὑπόσχεσή της, ἃς ἦτανε καὶ μητέρα του.

Όταν εἶδε λοιπὸν ὁ πατέρας νὰ παραλύσῃ ἔτσι ἡ γυναῖκά του, θυμήθηκε τὴν παραγγελία τοῦ παιδιοῦ του, κι' ἀμέσως

Ἡ Ἐκκλησία κι' οἱ ἔθνικες ἀξίες

Η Γ Λ Ω Σ Σ Α

“Ὅπως κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς, ἔτσι καὶ τώρα, ὅσο κι' ἂν αὐτὸ δὲν τὸ βλέπουν πολλοί, ὀλόκληρη ἡ ψυχὴ τοῦ ἔθνους μας, μαζί μὲ τὸ ἀθάνατο πνεῦμα του, βρίσκεται στὰ χέρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τῆ δική της φύλαξι καὶ στοργικὴ μέριμνα ἐξαρτᾶται ἡ οὐσία τῆς ἔθνικῆς μας ὑποστάσεως.

Κάθε ἀξίας τῆς ἔθνικῆς μας παραδόσεως, ἀκόμα κι' αὐτῶν, πού φαίνονται σὰν ἀδιάφορες ἀπὸ θρησκευτικὴ ἄποψι, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐκείνη, πού συντελεῖ στὴ διατήρησί τους καὶ τὴν καλλιέργειά τους.

Μιά ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀξίες εἶναι κι' ἡ γλῶσσα. Ὅπως μὲ τόσες ἄλλες, ἔτσι καὶ μ' αὐτὴ συμβαίνει στὶς ἡμέρες μας, ὀλοένα πιὸ πολλοὶ Ἕλληνες νὰ τὴν ἀγαποῦν ὀλοένα λιγώτερο. Κι' ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ σταματήσῃ αὐτὴ τὴ μείωσι ἀγάπης καὶ νὰ τονώσῃ τὴν ἀγάπη μας πρὸς αὐτὸν τὸν θησαυρό.

Οἱ Ἕλληνες ἔχουμε μιὰ πολὺ ὁμορφὴ γλῶσσα καὶ δὲν τὴν ἀγαπᾶμε ὅσο τῆς ἀξίζει. Ἄν τὴν ἀγαπούσαμε, θὰ τὴν ξέραμε καλύτερα. Αὐτὴ εἶναι ἡ θλιβερή, ἡ ἀναμφισβήτητη, ἡ ἀπτή πραγματικότης. Ἡ νεοελληνικὴ ἔκφρασις, εἴτε ἡ γραπτὴ, εἴτε ἡ προφορικὴ, παραπαίει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ στὸν σωστὸ δρόμο. Εἶναι ἀναρχικὴ ἀπέναντι στοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, γεμάτη ἀπὸ λάθη, πού ὄχι λίγα εἶναι κυριολεκτικῶς ἀνατριχιαστικά, καὶ διακατέχεται ἀπὸ ἓνα σύμπλεγμα κατωτερότητος, ὀλέθριο γιὰ τὸ παρὸν καὶ γιὰ τὸ μέλλον της.

Ὁ λαὸς λέγει καὶ γράφει ἓνα σωρὸ παράταιρα κι' ἀνάρμοστα πρὸς τὴ φυσικὴ του γλῶσσα. Οἱ μορφωμένοι στραβοπα-

τὸν ἐξέντυσε ἀπὸ τὰ πολυτελέστατα ἐκεῖνα φορέματα καὶ τοῦ ξαναφόρεσε τὰ κουρέλια του. Καὶ ἀμέσως καὶ ἡ μητέρα του γίνηκε καλὰ καὶ τὸ παιδί ἔδωσεν ἓνα καλὸ μάθημα στοὺς γονεῖς του. Καὶ φανέρωσεν ἔτσι ὁ Θεός, πὼς δὲν πρέπει τὰ παιδιά μονάχα νὰ σέβωνται τὶς ἐντολὲς τῶν γονεῶν τους, μὰ πὼς κι' αὐτοὶ ν' ἀκούνε, μὲ προσοχὴ καὶ μ' εὐλάβειαν, τὶς προτροπὲς τους, ὅταν αὐτὲς εἶναι σύμφωνες μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τὸν ἔθαψαν λοιπὸν τὸν γενναῖον ἀγωνιστὴ μέσα στὴν καλύβια, πού μόνος του τὴν εἶχε κάμει, κι' ὅπως ἀκριβῶς εἶχε παραγγείλει. Γιατὶ ἤξερε καλὰ, πὼς τὰ ταπεινὰ τῆς γῆς μας αὐτῆς, τὰ διαδέχεται ἡ λαμπρότητα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

(Συνεχίζεται)

Ἀπὸδ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

τοῦν ὄχι λιγώτερο, προδίνοντας σὲ πολλές περιπτώσεις τερατώδη ἄγνοια.

Ἔτσι, βλέπει κανεὶς, ὄχι σὲ γραπτὰ ἀποφοίτων τοῦ γυμνασίου, ὁπότε πάλι θὰ ἐπρόκειτο γιὰ ἀπαράδεκτο γεγονός, ἀλλὰ ἀκαδημαϊκῶν διδασκάλων, ἓνα ἀναδιπλασιασμό παρακειμένου νὰ ἱππεύῃ μιὰ μετοχὴ παθητικοῦ ἀορίστου, ὅπως στὴν κενταυροειδῆ λέξι «δεδηλωθεῖσα», ἢ ἀκούει ἀπὸ τὸ στόμα τους τὸ τόσο συχνὸ «ἀπετάνθη» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «ἀπετάθη». Ἄς περιορισθοῦμε σ' αὐτὰ τὰ δύο ἄνθη ἀπὸ τὸ πλουσιώτατο περιβόλι τῶν ἀναγινωσκομένων κι' ἀκουομένων παραβιασμῶν τῆς γλώσσας μας, ἀπὸ ὅσα γράφουν καὶ λένε πολλοὶ ἀπ' ὅσους θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ξέρουν καὶ κατὰ βάθος.

Φταίει ἀσφαλῶς ἡ παιδεία μας γι' αὐτὸ τὸ κατάντημα. Φταίει καὶ τὸ ἄλυτο πρόβλημα τῆς διγλωσσίας, ἀενάου συμφυρμού δημοτικῆς καὶ καθαρευούσης, μέσα στὸν ὅποιο παραδέρνουν ἢ σκέψις κι' ἡ αἴσθησίς μας. Ἄλλὰ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλα φταίει ἡ ἔλλειψις ἀγάπης πρὸς τὴ γλῶσσα μας, ἡ ἀνυποψία μας μπροστὰ στὴν ὁμορφιά της καὶ τὴ δύναμί της.

Δὲν ἔχει, βέβαια, ὅλη τὴν αἰθέρια ὕφανσι, ὅλο τὸν πλοῦτο ἀποχρώσεων κι' ὅλη τὴν ιδεώδη καλλονὴ τῆς μητέρας της, τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς. Ἐχει, ὅμως, πολὺ ἀπόθεμα ἀπ' ὅλα αὐτά, σὰν γνήσια κόρη της. Μπορεῖ ν' ἀναπτυχθῆ, νὰ ἰσοροπήσῃ, νὰ μεστώσῃ καὶ νὰ γίνῃ ἀκόμα πιὸ θελκτικὴ, πιὸ εὐειδής, πιὸ ὅμοια μ' ἐκείνη.

Ἄλλὰ γιὰ νὰ συμβῆῖ κάτι τέτοιο, θὰ ἔπρεπε αὐτοί, ποὺ τοὺς ἀνήκει, δηλαδὴ ἐμεῖς οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες, νὰ νοιώσουμε τὴν ἀξία της καὶ νὰ εἶμαστε περήφανοι γιὰ τὸ ὅτι αὐτὴ ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ δική μας. Δὲν τὴν ἐκτιμᾶμε, ὅμως, καὶ δὲν σεμνυνόμαστε γι' αὐτὸν τὸν θησαυρὸ. Σχεδὸν τὸν ντρεπόμαστε, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἐθνικὴ πνευματικὴ μας κληρονομία.

Ἄλλοτε, ἡ γλῶσσα μας ἦταν τόσο δυνατὴ, τόσο βέβαιη γιὰ τὸν ἑαυτὸ της, ὥστε ἀφωμοίωνα μὲ μεγάλη εὐκολία κι' ἄνετη φυσικότητα τὶς ξένες λέξεις, ἐξελληνίζοντάς τις, ἀπὸ τὴν ἀρχαία «κινύρα» ὡς τὸν χθεσινὸ «Γλάδστωνα». Σήμερα, εἰσάγει τὶς ξένες λέξεις μὲ ἀπληστία καὶ τὶς κρατεῖ ὄχι ἀπλῶς ἀναφομοίωτες, ἀλλὰ καὶ σὰν στολίδια της, μὲ τὰ ὁποῖα παρηγορεῖται γιὰ τὴ δική της... ἀσχήμια. Καὶ νὰ σκεφθῆ κανεὶς, ὅτι ἡ ἴδια αὐτὴ γλῶσσα, στὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ τώρα, ἔχει μεγάλες ἀποικίες της στὸν χάρτη τῶν ἄλλων γλωσσῶν, τροφοδοτῶντας τοὺς λαοὺς μὲ δικούς της ὄρους δυσεξαρίθμητους, ἰδίως σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς ὑψηλότερες σφαῖρες τῆς ἀνθρώπινης γνώσεως κι' αἰσθήσεως. Οἱ ἐπιστημονικοὶ, φιλοσοφικοὶ καὶ

θρησκευτικοί ὄροι εἶναι κατὰ μέγιστο μέρος ἑλληνικῆς ρίζας σὲ κλίμακα οἰκουμενική, ἐνῶ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς τοὺς Ἕλληνας παραμερίζουμε ὄρους ἑλληνικοὺς καὶ τοὺς ἀντικαθιστοῦμε μὲ ξένους, φθάνοντας ἀκόμη καὶ στὴν παραμόρφωσι τῶν ἴδιων τῶν ὀνομάτων μας, γιὰ νὰ τὰ κάνουμε ὅμοια μὲ τὰ ξένα.

Ὁ Μουσσολίνι θέλησε κάποτε νὰ ἀποκαθάρη τὴν ἰταλικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὰ ὀνεῖα στοιχεῖα της. Συνέστησε, λοιπόν, μιὰ μεγάλη ἐπιτροπὴ καὶ τῆς ἀνέθεσε νὰ ἐξοβελίσῃ κάθε λέξι, ποὺ δὲν προερχόταν ἀπὸ τὸ «κλίμα» τῆς ἰταλικῆς. Σὰν δικτάτωρ, ποὺ ἦταν, μποροῦσε νὰ μὴν ἀφήσῃ καμμιά ἐξαιρέσι. Ἀλλὰ ἔκαμε μιὰ ἀναγκαστικῶς, γιὰτι ἀλλοιῶς θὰ ἄγγιζε τὰ ὅρια τοῦ γελοίου. Κι' ἡ ἐξαιρέσι αὐτὴ ἀφωροῦσε τοὺς ἑλληνικοὺς ὄρους. Τὸ ἑλληνικὸ εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐκτός, ἀλλοίμονο, ἀπὸ τοὺς Νεοἕλληνας!

Θὰ διερωτηθῆ κανεὶς τώρα: Πρέπει νὰ βρεθῆ κάποιος δικτάτωρ καὶ σὲ μᾶς, γιὰ νὰ ἀποτοξινώσῃ τὴ γλῶσσα μας — — κι' ἀκόμη περισσότερο — νὰ τὴ στήσῃ στὰ πόδια της; Ὅχι, βέβαια. Μιὰ γλῶσσα δὲν σώζεται μὲ τὴ βία, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀγάπη. Κι' ἡ ἀγάπη αὐτὴ μᾶς λείπει σὲ αἰσθητότατο βαθμὸ. Τὸ κράτος, ἂν πραγματικὰ, δηλαδὴ βαθεῖα κι' ἀγνά, ἦταν ἐθνικόφρον, ἂν ἐκπροσωποῦσε τὴ συνείδησι τοῦ πράγματι ἑλληνικοῦ, θὰ μποροῦσε, μ' ἓμα φωτισμένον ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα καὶ μὲ ἄλλα παράλληλα μέτρα γενικώτερης λαϊκῆς ποδηγεσίας, νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτὸ τὸ θαῦμα. Νὰ δώσῃ ἔδαφος σ' αὐτὴ τὴν ἀγάπη, νὰ τὴν κάμῃ νὰ καρποφορήσῃ. Πρόκειται γιὰ χίμαιρα; Ὅχι. Ὑπάρχει ἀπέναντί μας ἓνα παράδειγμα συγκλονιστικόν. Τὸ νεότευκτο κράτος τοῦ Ἰσραὴλ κατώρθωσε, μέσα σὲ ἐλάχιστα χρόνια, κάτι πολὺ δυσκολώτερον ἀπ' ὅ,τι καλούμαστε νὰ κατορθώσουμε ἑμεῖς. Ἀνέστησε, ὕστερα ἀπὸ αἰῶνων ἐνταφιασμό, μιὰ νεκρὴ γλῶσσα. Τὴν ἀρχαία ἑβραϊκὴ, ποὺ τώρα μιλοῦν καὶ γράφουν σχεδὸν ὅλοι οἱ Ἰσραηλινοί.

Ἡ Ἐκκλησίᾳ μας, μὲ κάθε τρόπο, πρέπει νὰ φωτίσῃ αὐτὴ τὴν ἐθνικὴ ἀνάγκη, διδάσκοντας στὰ τέκνα της τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὅπως διδάσκει τὴν ἀγάπη πρὸς κάθε τι τὸ ἑλληνικόν. Κι' ἡ γλῶσσα μας, μαζί μὲ ὅλες τὶς ἄλλες ἐθνικὰς ἀξίαι, εἶναι ἀντικείμενον τοῦ σωστικοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλ. 227.689.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ TAKE

Ἀπὸ 31.12.63 ἕως 31.1.64 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοήθημα:

Αἰδεσ. Διῶσιν Ἀντώνιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης, δ'. μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 965. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 17.306.

Αἰδεσιμ. Χαλδᾶν Παναγῆν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας, δ'. μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 996. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 20.302.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμ. Τσαουσίδη Παντελεήμονα, Καλλιθέαν Θεσσαλονίκης. Ἐνεγράφητε ἐκ νέου καὶ σᾶς ἀποστέλλομεν ἐντεῦθεν τακτικῶς τὰ τεύχη. Εἶχομεν διακόψει τὴν ἀποστολὴν κατόπιν ἐπιστροφῆς τῶν τευχῶν ἀπὸ 13 καὶ ἐντεῦθεν μετὰ τὴν ἐνδειξὴν ἀγνωστος. Σᾶς ἀποστέλλομεν τὰ τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου». — Αἰδεσιμ. Μανούραν Δημήτριον, Παλαιοχώριον Κλεινοβοῦ Καλαμπάκας. Ἐνεγράφητε δι' ἀμφοτέρωτα τὰ φύλλα, «Ἐκκλησίαν» καὶ «Ἐφημέριον». Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφόρηθημεν τὴν ἐφημερίαν σας. — Αἰδεσιμ. Παππᾶν Χαράλαμπον, Λευκοθέαν Ζίτσης Ἰωαννίνων. Ἐνεγράφητε ἐκ νέου καὶ ἀποστέλλομεν ἡδη τακτικῶς τὰ τεύχη. Εἶχομεν διακόψει τὴν ἀποστολὴν κατόπιν ἐπιστροφῆς τῶν τευχῶν ἀπὸ Κεφαλόβρυσον Βησσάνης Ἰωαννίνων, ὅπου εἶχετε μεταθετῆ ἐκ Λευκοθέας. Παρακαλοῦμεν ὅπως εἰς τὸ ἐξῆς μᾶς γνωστοποιήτε πᾶσαν τυχὸν ἀλλαγὴν διευθύνσεώς σας. — Αἰδεσιμ. Θεοδωρίδην Ἰωάννην, Γρεβενά. Ἀπεστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ζητηθέντα τεύχη. — Αἰδεσιμ. Παπαδόπουλον Ἀλέξιον, Πάτρας. Ἐνεγράφητε ἐκ νέου καὶ ἀποστέλλομεν ὑμῖν τὰ ἀπὸ 1—6—63 φύλλα. Εἶχομεν διακόψει τὴν ἀποστολὴν κατόπιν ἐπιστροφῆς τῶν φύλλων ἀπὸ Ἄνω Σουδανεία Ἀχαΐας.

Αἰδεσιμ. Φώτιον Τσακίρη, Ἅγιον Ἀθανάσιον Κιλκίς. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβετε πλήρη σύνταξιν, διότι δὲν ἔχετε ἐφημεριακὴν προυπηρεσίαν πρὸς ἐξαγοράν. Αὐτὸ θὰ συνέβαινεν ἐὰν εἶχατε ὑπηρετήσῃ ἐφημέριος πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., ἥτοι πρὸ τοῦ 1930. Ἐκτός ἐὰν ἔχετε ὑπηρεσίαν, πρὸ τῆς χειροτονίας σας, δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ τοιοῦτου νομικοῦ προσώπου Δημοσίου Δικαίου, ὅποτε δύνασθε νὰ τὴν ἐξαγοράσετε ἐπὶ καταβολῇ ἀσφαλιστρῶν, καθοριζομένων ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς,

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ ἀνάγκη τοῦ συγχρονισμοῦ τοῦ κηρύγματος.—**Ἀμμωνᾶ**, Ὁ Παπαφλέσσας.—**Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα**, Ἱεροκλήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Στάχυα ἀπ' τὸν ἀγρό Του. Θερισμός καὶ ἐργάται.—**Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ἱεροκλήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ὁ κληρικὸς ὡς πνευματικὴ προσωπικότης.—«Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος τέταρτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστasiaς ἀπὸ τοὺς «Ἀριθμοὺς» ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως.—**Ἀπόδ. Θεοδότη Σπεράντσα**.—**Ἀρχιμ. Προκοπ Παπαθεοδώρου**, Πλείστερον καὶ καθαρότερον φῶς στὴν νεολαίαν μας.—**Βασ. Ἡλιάδη**, Ἐπίσκεψις στὴν ἁγία Πόλη. Ψυχικὸ βάπτισμα σὲ Σιλωαμικὴ κολυμβήθρα. Περιπλάνησις εὐλαβικὴ στοὺς Ἀγίους Τόπους. Μιά ἀλησμόνητη νύχτα τῶν Χριστουγέννων.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν».—**Ἀπόδ. Ἀνθίμου Θεολογίτη**.—**Βασ. Μουστάκη**, Ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ἔθνικες ἀξίες. Ἡ γλῶσσα.—Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.—Ἀλληλογραφία.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — ΤΣΙΡΩΝΗ — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἱασιωνίδου 22, Σούρμενα